(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د پوهنې وزارت

ټولنیز لوستونه

شپږم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۹۹ هـ.ش.

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی
کور د سولې کور د تورې
دا وطن د ټولو کور دی
د پښتون او هزاره وو
ورسره عرب، گوجر دي
براهوي دي، قزلباش دي
دا هېواد به تل ځلیږي
په سینه کې د آسیا به
نوم د حق مو دی رهبر

دا عزت د هر افغان دی
هر بچی یې قهرمان دی
د بلوڅو د ازبکو
د ترکمنو د تاجکو
پامیریان، نورستانیان
هم ایماق، هم پشه یان
لکه لمر پر شنه آسمان
لکه زړه وي جاویدان
وایو الله اکبر وایو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړتیاوې

مضمون: ټولنیز لوستونه

مؤلفین: د تعلیمي نصاب د ټولنیزو علومو د برخې د درسي کتابونو مؤلفین

اېډیټ کوونکي: د پښتو ژبې د اېډیټ ډیپارتمنټ غړي

ټولګی: شپږم

د متن ژبه: پښتو

انکشاف ورکوونکی: د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تألیف لوی ریاست

خپروونکی: د پوهنې وزارت د اړیکو او عامه پوهاوي ریاست

د چاپ کال: ۱۳۹۹ هجري شمسي

برېښنالیک پته: curriculum@moe.gov.af

د درسي کتابونو د چاپ، وېش او پلورلو حق د افغانستان اسلامي جمهوریت د پوهنې وزارت سره محفوظ دی. په بازار کې یې پلورل او پېرودل منع دي. له سرغړوونکو سره قانوني چلند کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې د وزیر پیغام

اقرأ باسم ربک

د لوی او ښښونکي خدای ﷻ شکر په ځای کوو، چې موږ ته یې ژوند رابښلی، او د لوست او لیک له نعمت څخه یې برخمن کړي یو، او د الله تعالی پر وروستي پیغمبر محمد مصطفی ﷺ چې الهي لومړنی پیغام ورته (لوستل) و، درود وایو.

څرنگه چې ټولو ته ښکاره ده ۱۳۹۷ هجري لمریز کال د پوهنې د کال په نامه ونومول شو، له دې امله به د گران هېواد ښوونیز نظام، د ژورو بدلونونو شاهد وي. ښوونکی، زده‌کوونکی، کتاب، ښوونځی، اداره او د والدینو شوراگانې د هېواد د پوهنیز نظام شپږگوني بنسټیز عناصر بلل کیږي، چې د هېواد د ښوونې او روزنې په پراختیا او پرمختیا کې مهم رول لري. په داسې مهم وخت کې د افغانستان د پوهنې وزارت د مشرتابه مقام، د هېواد په ښوونیز نظام کې د ودې او پراختیا په لور بنسټیزو بدلونونو ته ژمن دی.

له همدې امله د ښوونیز نصاب اصلاح او پراختیا، د پوهنې وزارت له مهمو لومړیتوبونو څخه دي. همدارنگه په ښوونځیو، مدرسو او ټولو دولتي او خصوصي ښوونیزو تأسیساتو کې، د درسي کتابونو محتوا، کیفیت او توزیع ته پاملرنه د پوهنې وزارت د چارو په سر کې ځای لري. موږ په دې باور یو، چې د باکیفیته درسي کتابونو له شتون پرته، د ښوونې او روزنې اساسي اهدافو ته رسېدلی نشو.

پورتنیو موخو ته د رسېدو او د اغېزناک ښوونیز نظام د رامنځته کولو لپاره، د راتلونکي نسل د روزونکو په توگه، د هېواد له ټولو زړه سواندو ښوونکو، استادانو او مسلکي مدیرانو څخه په درناوي هیله کوم، چې د هېواد بچیانو ته دې د درسي کتابونو په تدریس، او د محتوا په لېږدولو کې، هیڅ ډول هڅه او هاند ونه سپموي، او د یوه فعال او په دیني، ملي او انتقادي تفکر سمبال نسل په روزنه کې، زیار او کوښښ وکړي. هره ورځ د ژمنې په نوي کولو او د مسؤولیت په درک سره، په دې نیت لوست پیل کړي، چې د نن ورځې گران زده‌کوونکي به سبا د یوه پرمختللي افغانستان معماران، او د ټولنې متمدن او گټور اوسېدونکي وي.

همدا راز له خوږو زده کوونکو څخه، چې د هېواد ارزښتناکه پانگه ده، غوښتنه لرم، څو له هر فرصت څخه گټه پورته کړي، او د زده کړې په پروسه کې د ځیرکو او فعالو گډونوالو په توگه، او ښوونکو ته په درناوي سره، له تدریس څخه ښه او اغېزناکه استفاده وکړي.

په پای کې د ښوونې او روزنې له ټولو پوهانو او د ښوونیز نصاب له مسلکي همکارانو څخه، چې د دې کتاب په لیکلو او چمتو کولو کې یې نه ستړې کېدونکې هلې ځلې کړې دي، مننه کوم، او د لوی خدای ﷻ له دربار څخه دوی ته په دې سپېڅلې او انسان جوړوونکې هڅې کې بریا غواړم.

د معیاري او پرمختللي ښوونیز نظام او د داسې ودان افغانستان په هیله چې وگړي یې خپلواک، پوه او سوکاله وي.

د پوهنې وزیر

دکتور محمد میرویس بلخي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

شمېر	سرليک	مخ
۱	زموږ هېواد	۱
۲	دولت ته د ټولني اړتیا	۳
۳	اساسي قانون	۵
٤	زموږ دولت	۷
٥	ملي شورا	۹
٦	ولسي جرگه	۱۱
۷	مشرانو جرگه	۱۳
۸	اجراییه قوه	۱۵
۹	قضاییه قوه	۱۷
۱۰	د افغانستان وياړونه	۱۹
۱۱	زموږ د هېواد ولایتونه	۲۱
۱۲	د پاکستان اسلامي جمهوريت	۲۳
۱۳	د ايران اسلامي جمهوريت	۲۵
۱٤	د تاجکستان جمهوريت	۲۷
۱۵	د ازبکستان جمهوريت	۲۹
۱٦	د ترکمنستان جمهوريت	۳۱
۱۷	د چین د خلکو جمهوریت	۳۳
۱۸	ملي یووالی	۳۵
۱۹	سوله او امنیت	۳۷
۲۰	عامه ملکیت	۳۹
۲۱	رسنیزاخلاق	۴۱
۲۲	د انسان کرامت	۴۳
۲۳	د قانون رعایت	۴۵
۲٤	د ماشومانو حقونه	۴۷
۲۵	د ښځو حقونه	۴۹
۲٦	د افغانستان پېښبوته يوه لنډه کتنه	۵۱
۲۷	د افغانستان پېښبوته يوه لنډه کتنه	۵۳
۲۸	د هېواد په دري لسيزوکې د پېښو او بدلونونو پايلې	۵۵
۲۹	د بن غونډه	۵۷
۳۰	لنډ مهاله اداره	۵۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

شمېر	سرليک	مخ
۳۱	بيړنی لويه جرگه	۶۱
۳۲	د افغانستان انتقالي اسلامي دولت	۶۳
۳۳	د هېواد د بيا رغونې پيل	٦٥
۳٤	د جمهوري رياست ټاکنې	٦۷
۳٥	له اسلام څخه وړاندې د عربستان د خلکو ټولنيز او اقتصادي حالت	٦۹
۳٦	کعبه شريفه	۷۱
۳۷	د حضرت محمد ﷺ ماشومتوب	۷۳
۳۸	د رسول الله ﷺ د ځوانی دوره	۷٥
۳۹	د حضرت محمد ﷺ بعثت	۷۷
٤۰	د حضرت محمد ﷺ دعوت	۷۹
٤۱	حبشي ته د مسلمانانو هجرت	۸۱
٤۲	يثرب(مدينې) ته د مسلمانانو هجرت	۸۳

شمېر	سرليک	مخ
٤۳	په مدينه منوره کې د حضرت محمد ﷺ لارښوونې او تعليمات	۸٥
٤٤	د مکې فتح او د حضرت محمد ﷺ رحلت	۸۷
٤٥	اسلام او په جزيرة العرب کې د هغه بدلونونه	۸۹
٤٦	د حضرت ابوبکر صديق رضي الله عنه خلافت	۹۱
٤۷	د حضرت عمر فاروق رضي الله عنه خلافت	۹۳
٤۸	د حضرت عثمان رضي الله عنه خلافت	۹٥
٤۹	د حضرت علی رضي الله عنه خلافت	۹۷
٥۰	د خلفای راشدينو پېرته يوه لنډه کتنه	۹۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی څپرکی: زموږ هیواد

د څپرکي موخې:

- د خپل ګران هېواد سره پېژندګلوي پیدا کړي.
- دولت ته د ټولنې د اړتیا پرمفهوم پوه شي.
- د هېواد له ولایتونو سره پېژندګلوي پیدا کړي.
- په ټولنه کې د نظم په راوستلو کې د اساسي قانون رول تشریح کړای شي.
- د افغانستان تاریخي ویاړونه بیان کړای شي.
- د دولت د درې ګونو قواو په اړه توضیحات ورکړای شي.
- په ټولنه کې د قانون اړتیا درک او د هغه له پلي کولو او تطبیق سره مینه پیدا کړي.

لومړی لوست

زموږ هیواد

پوښتنه: ستاسو په آند، زموږ هېواد په کومه لویه وچه کې موقعیت لري؟

زموږ ګران هېواد افغانستان د آسیا د لویې وچې په سوېل کې پروت او د شپږو هېوادونو سره ګاونډي دی. شمال ته یې د تاجکستان، ازبکستان او ترکمنستان جمهوریتونه، لویدیځ ته یې د ایران اسلامي جمهوریت، شمال ختیځ ته یې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

چين د خلکو جمهوريت، سوېل او ختيځ ته د پاکستان اسلامي جمهوريت چې د ډيورند په نامه د تپل شوې کرښې په واسطه په نښه شوی ګډه پوله لري.
زموږ د هېواد پراخوالی (۶۵۲.۰۰۰) کيلو متره مربع او نفوس يې دېرش ميليونو تنو ته رسيږي. افغانستان د طبيعي زېرمو له پلوه د نړۍ د شتمنو او بډای هېوادونو له ډلې شمېرل کيږي. ، د مختلفو تمدونونو زانګو ده او ځلانده تاريخ لرونکی دی. آريانا، خراسان او افغانستان يې تاريخي نومونه دي.
افغانستان د جغرافيايي موقعيت له پلوه د منځنۍ آسيا او سوېلي آسيا د هېوادونو ترمنځ په نښلېدونکې مهمې سوداګريزه سيمه کې پروت دي. له دې موقعيت څخه ښه ګټه اخيستنه د سوداګريزې پراختيا او زموږ د هېواد د اقتصادي کچې د لوړېدو سبب ګرځي.

فعاليت

په ډلو کې د افغانستان ګاونډي هېوادونه د نقشې پرمخ ښکاره او د هغو نومونه بيان کړئ.

ځواب ورکړئ

۱- ا فغانستان له څو هېوادونو سره ګاونډی دی؟

۲- زموږ د هېواد مساحت څو کيلومتر مربع دی؟

۳- د افغانستان په شمال کې کوم هېوادونه دي؟

کورنۍ دنده

د افغانستان نقشه په خپلو کتابچو کې رسم او په هغې کې ګاونډي هېوادونه په نښه کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولت ته د ټولنې اړتیا

پوښتنه

څه فکر کوئ، ټولنه دولت ته ولې اړتیا لري؟

ټولنه د انسانانو هغه ټولګی دی چې د ډېرې مودې لپاره په یوه ګډه سیمه کې ژوند کوي او په خپلو کې منظم دیني، ټولنيز، اقتصادي، سیاسي او فرهنګي اړیکې لري. هغه خلک چې په یوه هېواد کې ژوند کوي د ملت په نامه یادېږي.

ټولنه د قانون د پلي کولو، د نظم ټینګښت، د کورنۍ او بهرني امنیت د راوستلو او د سرغړونو او جرمونو د مخنیوي لپاره دولت ته اړتیا لري.

هره ټولنه د خپلو وګړو د چارو د سمون او تنظیم لپاره دولت ته اړتیا لري. دولت د خلکو د خدمتونو، د امنیت د ټینګښت او سوکالۍ لپاره بېلابېلې ادارې

(c) ketabton.com: The Digital Library

جوړوي. هېڅ دولت د رئيس او رهبر څخه پرته نشته چې په بېلابېلو سياسي نظامونو کې د مشر، پاچا، سلطان او يا د ولس مشر په مختلفو نومونو يادېږي.
دولت دنده لري چې د ټولنې د مختلفو ادارو ترمنځ همغږي راولي او د خلکو په مال، ځان، ناموس او دين باندې د تېري مخنيوی وکړي او که چېرته کوم هېواد د دې هېواد تر واک لاندې خاورې باندې تېری وکړي، له هغه څخه به ساتنه کوي. که چېرته په يوه هېواد کې دولت او نظام نه وي، هغه هېواد د ګډوډۍ او بدبختۍ خواته ځي.
له هېواد او نظام څخه ساتنه د ټولنې د هرغړي دنده ده.

فعاليت

په ډلو کې د دولت او نظام د اهميت په اړه خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- ټولنه تعريف کړئ
۲- ټولنه دولت ته ولې اړتيا لري؟
۳- د دولت دندې بيان کړئ؟

کورنۍ دنده

د هغې ټولنې په اړه چې دولت نه لري، څو کرښې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اساسي قانون

پوښتنه

ستاسو په فکر، په ټولنه کې د قانون شتون څه ګټه لري؟

قوانین هغه مقررات دي چې دولت هغه جوړ او اعلانوي، ترڅو خلک هغه د ټولنې د امن او نظم لپاره مراعات کړي.

هره ټولنه د نظم د رعایت او د بې نظمۍ د مخنیوي لپاره، قانون او مقرراتو ته اړتیا لري. دولت د دولتي ارګانونو او مؤسسو ترمنځ د همغږۍ، د خلکو د حقونو رعایتولو، د سوکاله او آرامه ژوند کولو لپاره قوانین وضع کوي. په یوه هېواد کې ترټولو مهم قانون، د هغه اساسي قانون دی. د هرهېواد د اداره کولو طریقه او تګلاره د هغه هېواد په اساسي قانون کې ځانګړې شوې ده. د ټولنې ټول قوانین له اساسي قانون څخه الهام اخلي، له دې امله اساسي قانون د قوانینو د مور په نامه هم نومول شوی ده. د افغانستان لومړنی اساسي قانون د شاه امان الله خان په مهال په ۱۳۰۳ هـ . ش. کال د (اساسي نظام نامې) په نوم د پغمان په لویه جرګه کې تدوین او تصویب شو.

دویم قانون د اساسي اصولنامې په نوم، د نادرشاه د واکمنۍ په مهال، دریم

(c) ketabton.com: The Digital Library

قانون د محمدظاهرشاه په مهال، څلورم قانون د محمد داوودخان د جمهوریت په مهال او پنځم اساسي قانون د دموکراتیک جمهوریت په مهال په کار ولوید.
د هېواد اوسنی قانون د ۱۳۸۲ هـ.ش. کال د مرغومي په ۱۴ مه د لويې جرگې لخوا په تصویب ورسید. د افغانستان اساسي قانون، یوه مقدمه، ۱۲ څپرکې او ۱۲۲ مادې لري. د اساسي قانون په دریمه ماده کې راغلي دي: (په افغانستان کې هېڅ قانون نشي کولای د اسلام د سپیڅلي دین د معتقداتو او احکامو مخالف وي) چې دا د هېواد د اسلامي توب ښکارندوی دی.
د اساسي قانون موخه د خلکو هوساینه او خوښي، د نظم راوستل او د گډوډۍ له خطر څخه د ټولنې ساتنه، د خلکو د حقونو ساتنه، د ظلم مخنیوی، د خپلواکۍ ساتنه او د ټولنیز نظم ساتنه ده، نو له دې کبله د ټولنې هرغړی باید پرقوانینو ځان پوه او له هغه سره سم عمل وکړي، ځکه چې له قانون څخه بې خبري عزر نه منل کېږي.

فعالیت

په ډلو کې د اساسي قانون په اړه بحث وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- اساسي قانون څه ته وایي؟

۲- په هېواد کې تر ټولو مهم قانون کوم دي؟

۳- ټولنه ولې قانون ته اړتیا لري؟

کورنۍ دنده

د افغانستان د اساسي قانون د تاریخچې په اړه څو کرښې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ دولت

پوښتنه

څه فکر کوئ، د دولت دندې او صلاحیتونه څه دي؟

زموږ د هېواد نظام اسلامي جمهوريت دی. اسلامي توب او وګړنيزتوب زموږ د دولت دوه مهمې ځانګړتياوې دي، د افغانستان اسلامي جمهوريت په نظام کې د ټولنې هوساينه، پرمختګ او نيکمرغي د اسلام د مُبين دين د احکامو په رڼا کې، د خلکو د ارادې پربنسټ منځته راځي.

د افغانستان اسلامي جمهوري دولت د لاندې دريوو قواوو څخه جوړ شوی دی:

۱- مقننه قوه: د هېواد لپاره قانون جوړوي چې له مشرانو جرګې او ولسي جرګې څخه جوړه شوې ده.

۲- اجرائيه قوه: د قوانينو د پلي کيدو او تطبيق دنده پرغاړه لري، او دنده يې له حکومت او خپلواکو ادارو څخه عبارت ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- **قضائیه قوه:** له سترې محکمې او نورو محکمو څخه جوړه ده چې دنده یې د عدالت پلې کول او د شخړو حلول دي.

ولسمشر د دولت په سر کې دی او د درې ګونو قواو (مقننه، اجرائیه او قضائیه) څخه څارنه کوي. د هرې قوې دندې او صلاحیتونه په اساسي قانون کې ټاکل شوي دي.

پر موږ خپل دولت ګران دی، تل له هغه سره مرسته کوو او د هغه ملاتړ کوو. له دولت سره د خلکو مرسته او ملاتړ د هېواد د پرمختګ لامل کېږي.

فعالیت

په ډلو کې د درې ګونو قواو په اړه خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- زموږ دولت کومې ځانګړتیاوې لري؟

۲- د درې ګونو قواو نومونه واخلئ.

۳- د مقننه قوې دندې کومې دي؟

کورنۍ دنده

د خپل دولت په اړه یوه مقاله په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي شورا

پوښتنه

ستاسې په آند، ملي شورا څه اهمیت لري؟

ملي شورا مقننه یا قانون جوړونکې قوه ده چې له دوو مجلسونو (ولسي او مشرانو جرګې) څخه جوړه شوې ده.
ملي شورا لومړی ځل په ۱۳۱۰ هـ.ش. د محمد نادرشاه په سلطنت کې تأسیس شوه، د افغانستان د ملي شورا غړي د ټاکنو له لارې د خلکو لخوا ټاکل کېږي.
د ملي شورا دندې، قانون جوړونه، د اجراییه قوې څارنه او د خلکو استازیتوب دی. ملي شورا د خپلو فعالیتونو د ښه سمون لپاره کاري ډلې جوړوي چې د کمیسیونونو په نامه یادیږي، د ملي شورا هر غړی د دې کاري کمیسیونونو څخه د یوه غړیتوب لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولو تسوید شویو قوانینو او یا نورو موضوع ګانو باندې لومړی په کمیسیونونو کې بحث کیږي او بیا د نهایي پریکړې لپاره عمومي مجلس ته وړاندې کیږي

پارلمان د دولت یو بنسټیز رکن او د خلکو د ارادې تمثیل کوونکی دی.

پارلمان پر قانون جوړونې سربیره د استبداد مخه هم نیسي.

فعالیت

په ډلو کې د ملي شورا (پارلمان) په اړه خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- ملي شورا څه وخت او د کوم پاچا په وخت کې تأسیس شوه؟

۲- د ملي شورا صلاحیتونه بیان کړئ.

۳- د ملي شورا د کمیسیونونو دندې څه دي؟

کورنۍ دنده

د ولسي جرګې په اړه ښوونځي په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولسي جرګه

پوښتنه

ستاسې په فکر، د خلکو استازي ولسي جرګې ته څرنګه لار مومي؟

د افغانستان د ملي شورا په دوو مجلسونو کې يوه ده. د ولسي جرګې غړي له (۳۴) ولايتونو څخه د خلکو په رايو د پنځو کلونو لپاره ټاکل کېږي.

ولسي جرګه (۲۵۰) تنه غړي لري چې د اساسي قانون له مخې د ولسي جرګې د هيڅ غړي عمر بايد له (۲۵) کلونو څخه ټيټ نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ولسي جرگې ځينې صلاحيتونه دا دي:

- د قوانينو تصويب
- د بودجې تصويب
- وزيرانو ته د اعتماد د رأيه ورکول
- د حکومت د کارونو څارنه

د ولسي جرگې غړي په خپلوکې د ولسي جرگې رئيس، معاونان او منشي ټاکي د ولسي جرگې پريکړې د رايو په اکثريت کيږي.

فعاليت

په ډلو کې د ولسي جرگې د صلاحيتونو په اړه خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- د ولسي جرگې غړي د څو کلونو لپاره ټاکل کيږي؟

۲- د ولسي جرگې اداري هيئت څرنگه ټاکل کيږي؟

۳- د ولسي جرگې د غړو مهم صلاحيتونه بيان کړئ.

کورنۍ دنده

د ولسي جرگې د صلاحيتونو په اړه څوکرښې په خپلوکتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشرانو جرگه

پوښتنه

څه فکر کوئ، د مشرانو جرګې څو غړي انتصابي دي؟

مشرانو جرګه د افغانستان د اسلامي جمهوریت د ملي شورا له دوو مجلسونو څخه یوه ده. مشرانو جرګه ت۱۰۲ تنه غړي لري چې دوه ثلثه یې انتخابي او یو ثلث یې انتصابي دي، د دې مجلس یو ثلث د ولایتي شوراګانو له منځه او یو ثلث یې د ولایتونو د ولسوالیو شورګانو څخه ټاکل کیږي او یو ثلث یې چې دوه کسه د معلولانو د استازو او دوه کسه د کوچیانو د استازو په ګډون د ولسمشر لخوا ټاکل کیږي.

د مشرانو جرګې د غړیتوب لپاره باید نوماند د ۳۵ کلونو عمر پوره کړی وي.

د مشرانو جرګې استازي د پنځو کلونو لپاره ټاکل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشرانو جرګه د ولسي جرګې په څېر اداري هیئت لري.

مشرانو جرګه، د ځینو چارو په استثنا، هغه صلاحیتونه لري کوم چې ولسي جرګه يې لري. د دولت لخوا د قانون طرح لومړی په ولسي جرګه کې او وروسته په مشرانو جرګه کې په تصویب رسیږي او د جمهور رئیس له امضا وروسته د اجرأ وړ کیږي.

د مشرانو جرګه هم تخصصي کمیسیونونه لري.

که زموږ خلک هغو کسانو ته رایه ورکړي چې د تقوا لرونکي، وطن پالونکي، تجربه لرونکي او د لوړو زده کړو خاوندان دي او د بشر ضد او مدني حقونو ضد په تور نه دي محکوم شوي نو په دې توګه به موږ یو ځواکمن پارلمان، ښه قانون او قانونمنده او پرمختللې ټولنه ولرو.

فعالیت

په ډلو کې د مشرانو جرګې د دندو په اړه خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- د مشرانو جرګې څو غړي انتخابي او څو يې انتصابي دي؟

۲- له ولایاتو او ولسوالیو څخه څو کسان مشرانو جرګې ته ټاکل کیږي؟

۳- د مشرانو جرګې غړي دې مجلس ته څرنګه لاره مومي؟

کورنۍ دنده

د مشرانو جرګې د دندو په اړه په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجراییه قوه

پوښتنه

ستاسو په اند، اجرائیه قوه کومې دندې لري؟

اجرائیه قوه یعنې حکومت چې له وزیرانو څخه جوړ دی، د ولسمشر تر ریاست لاندې دنده سرته رسوي.

وزیران د حکومت غړي دي او خپلې دندې د اساسي قانون، نورو قوانینو او تقنیني اسنادو د حکمونو مطابق سرته رسوي.

وزیران د وزارت د مسوولیت ترڅنګ، د کابینې د غړي په توګه د ولسمشر او ملي شورا پر وړاندې مسوولیت لري.

وزارت ته د نوماندیدو شرطونه دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان تابعیت، لوړې زده کړې، تخصص، کاري تجربه، د نیک شهرت درلودل او د ۳۵ کلونو عمر پوره کول، بشري ضد جرمونه نه درلودل او یا له مدني حقونو څخه نه محرومیت.

د اجرائیه قوې ځینې دندې او صلاحیتونه په لاندې ډول دي:

د اساسي قانون، نورو قوانینو او د محکمې د قطعي فیصلو عملي کول، د خپلواکۍ، د هېواد د خاورې له بشپړتیا څخه دفاع، په نړیواله کچه د افغانستان د ملي ګټو او حیثیت ساتنه، د عامه نظم ساتنه او د فساد له منځه وړل.

د اجرائیه قوې اهمیت په دې کې دی چې د یوه دولت وده او پرمختګ مخکې له دې چې په نورو قواو پورې تړاوو لري، د اجرائیه قوې پورې تړلې دي، ځکه چې د پرمختیایي پلانونو او پرېکړو پیل او پای په همدې قوې پورې اړه پیدا کوي.

فعالیت

په ډلو کې د اجرائیه قوې په اړه خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- د اجرائیه قوې مفهوم بیان کړئ.

۲- وزیران کوم ارګان ته مسوول دي؟

۳- وزارت ته د نوماندېدو څو شرطونه ووایئ.

کورنۍ دنده

وزارت ته د نوماندېدو څو شرطونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم لوست

قضائیه قوه

پوښتنه

ستاسو په اند، قضائیه قوه څه دنده لري؟

قضائیه قوه د دولت یو خپلواک رکن دی چې له سترې محکمې، د استیناف محکمو او ابتداییه محکمو څخه جوړه ده،ستره محکمه د افغانستان د اسلامي جمهوریت د قضائیه قوې په سر کې ځای لري.

د محکمو قاضیان چې د پېښو او قضیو د حلولو دندې پرغاړه لري، د قضیو په څېړنه کې اساسي قانون او نور قوانین تطبیقوي، له دې کبله قاضیان د عدالت په پلي کولو او د دولت د حاکمیت په ټینګولو کې مهم رول او ستر مسؤولیت لري.

قاضي په خپلو کړنو کې خپلواک دي او یوازې د اساسي قانون او نورو قوانینو د احکامو تابع دی. هېڅ یوه مرجع حق نه لري چې قاضي د خپلو شخصي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوامرو او لارښوونو تابع او هغه خپل اطاعت ته اړه کړي.

قاضيان په ټولنه کې د قضا د دندې په سرته رسولو سره د قانون او عدالت د تطبيق کوونکي ښه بېلګه او عالي نمونه ګڼل کېږي.

که چيرې مسلکي، کار پوهه زړه سواندي، تقوا لرونکي، هېوادپالونکي او د لوړو زده کړو درلودونکي اشخاص د قضا په مهمو او لوړو برخو کې مقرر شي، نو د يوې ښې قضاييه قوې درلودونکي به واوسو.

د عدالت ټينګښت د قضاييه قوې له مهمودندو څخه ګڼل شوی دی.

فعالیت

په ډلو کې د قضائيه قوې په اړه خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

١- قضاييه قوه له کومو محکمو څخه جوړه ده؟

٢- قاضيان د قضيو په څېړنه کې له کومو قوانينو څخه استفاده کوي؟

٣- آيا قاضي په خپلو کړنو کې خپلواک دی؟ په دې اړه معلومات ورکړئ.

کورنۍ دنده

د قضائيه قوې په اړه څو کرښې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان وياړونه

پوښتنه

ستاسې په فکر، افغانستان کوم وياړونه لري؟

زموږ ګران هېواد افغانستان د نړۍ په هېوادونو کې ځانګړی موقف او ځای لري، د جغرافيايي موقعيت له پلوه افغانستان د آسيا په زړه کې او د آسيا جنوبي برخه د هغه له مرکز سره نښلوي.

د افغانستان خلکو د لرغوني تاريخ په درلودلو سره په بشري تمدنونو، په ځانګړې توګه په اسلامي تمدن کې مهم رول لوبولی دی.

د افغانستان خاوره د زرګونو عالمانو، پوهانو، اديبانو او مشهورو شخصيتونو د پالنې زانګو ده چې هريو يې په بېلابېلو برخو کې لويې کارنامې سرته رسولې دي، د بېلګې په توګه: نعمان بن ثابت (امام ابوحنيفه (رح)) امام ابن حبان بستي، سلطان محمود غزنوي، ابوريحان البيروني، سنايي غزنوي، شيخ الاسلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالله انصاري هروي، مولانا جلال الدین محمد بلخي، ګوهرشاد بیګم، کمال الدین بهزاد، امیرعلي شیرنوائي، مولانا عبدالرحمن جامي، حاجي میرویس خان هوتک، احمدشاه بابا، پیر روښان، سیدجمال الـدین افغان، فیض محمد کاتب، محمود طرزي او په سلګونه نور ادیبان او عالمان زموږ د ګران هېواد تاریخي ویاړونه دي.

زموږ د خلکو په نورو ویاړونو کې یو هم دادي چې د تاریخ په اوږدوکې یې د پردیو د اسارت او غلامۍ ځنځیرونه هېڅکله نه دي منلي او د خپل ځان او مال په بدل یې خپله خپلواکي ساتلې ده.

موږ د خپل هېواد افغانستان په لرلو سره پرځان ویاړو او کوښښ کوو چې خپلې تاریخي ویاړنې وساتو او په خپلو ښو او لویو کارنامو دا ویاړنې لا زیاتي کړو.

فعالیت

په ډلو کې د افغانستان د تاریخي ویاړونو په اړه خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- افغانستان د نړۍ د هېوادونو په قطار کې کوم موقف او مقام لري؟

۲- د افغانستان خلک په کومو تمدنونو کې روښانه رول لري؟

۳- زموږ خلک کوم لوی ویاړونه لري؟

کورنۍ دنده

د افغانستان د مشهورو شخصیتونو په هکله په خپلو کتابچو کې یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ د هیواد ولایتونه

پوښتنه

ستاسې په فکر، افغانستان څو ولایتونه لري؟

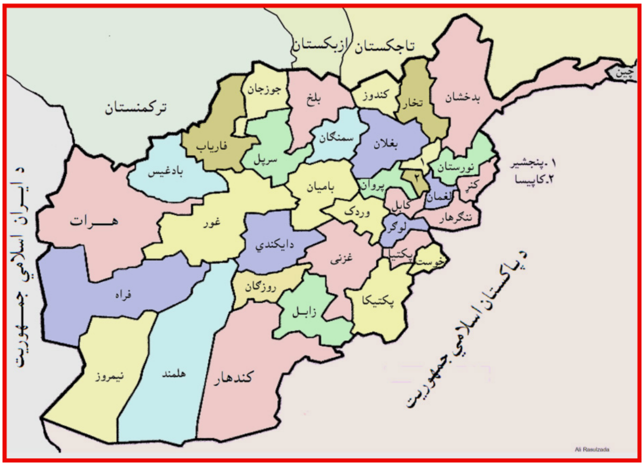

زموږ هیواد افغانستان په ۳۴ ولایتونو وېشل شوی او پلازمېنه يې د کابل ښار دی. هر ولایت څو ولسوالۍ لري. د ټولو ولسواليو شمېر يې ۳۶۴ ته رسېږي.

د الفبا د توروپه ترتیب سره د ولایاتو نومونه

۱	ارزګان	ترینکوټ
۲	بادغیس	قلعه‌نو
۳	بامیان	بامیان
۴	بدخشان	فیض‌آباد
۵	بغلان	پلخمري
۶	بلخ	مزار شریف
۷	پروان	چاریکار
۸	پکتیا	ګردیز
۹	پکتیکا	شرن
۱۰	پنجشیر	بازارک
۱۱	تخار	تالقان
۱۲	جوزجان	شبرغان
۱۳	خوست	خوست
۱۴	دایکندي	نیلي

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٥	زابل	قلات
١٦	سرپل	سرپل
١٧	سمنگان	ایبک
١٨	غزني	غزني
١٩	غور	چغچران
٢٠	فارياب	میمنه
٢١	فراه	فراه
٢٢	کندوز	کندوز
٢٣	کندهار	کندهار
٢۴	کابل	کابل
٢٥	کاپیسا	محمود راقي
٢٦	کونړ	اسعدآباد
٢٧	لغمان	مهترلام
٢٨	لوګر	پل علم
٢٩	میدان وردک	میدان‌شهر
٣٠	ننګرهار	جلال‌آباد
٣١	نورستان	پارون
٣٢	نیمروز	زرنج
٣٣	هرات	هرات
٣۴	هلمند	لښکرګاه

فعالیت

په ډلو کې د هېواد د ولایاتو نومونه واخلئ او په نقشه کې يې وښیاست.

ځواب ورکړئ

١- افغانستان په څو ولایتونو وېشل شوی دی؟
٢- د هېواد د ولسواليو شمېر څو دی؟
٣-د خپل ولايت د ګاونډيو ولايتونو نومونه په نقشه کې وښیاست

کورنۍ دنده

د هېواد د نقشې له مخې د خپل ولايت نقشه په خپلو کتابچو کې رسم کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم څپرکی: ګاونډي هېوادونه

د څپرکي موخې:

- د پاکستان د اسلامي جمهوري دولت سره پېژندګلوي پیدا کړي.
- د ایران اسلامي جمهوري دولت وپېژني.
- د نقشې پرمخ د تاجکستان څلور خواووې وښودلای شي.
- د ازبکستان د مهمو محصولاتو نومونه واخیستلای شي.
- د ترکمنستان هېواد د نقشې پرمخ پیدا او د مساحت او نفوس پر اړه یې معلومات ورکړای شي.
- له ګاونډیو هېوادونو سره پېژندګلوي، دوستي او یو له بل سره د زغم او منلو روحیه د هغوی په وجود کې پیاوړې شي.

دولسم لوست

د پاکستان اسلامي جمهوریت

پوښتنه: ستاسو په فکر، د افغانستان ختیځ او سویل لوري ته کوم هېواد دی؟

د پاکستان اسلامي جمهوریت په شمالي نیمه کره کې دی او د آسیا د لویې وچې له سویلي هېوادونو څخه دی چې زموږ د هېواد په ختیځ او سویلي خوا کې د ډیورند د تحمیلي کرښې په واسطه بېل شوی دی. شمال ته یې چین، ختیځ ته یې هند، شمال او لوېدیځ ته یې افغانستان، لوېدیځ ته د ایران او سویل کې د هند سمندر موقعیت لري. د هند سمندر پر غاړه د دې سبب شوی چې زموږ د هېواد زیاتره سوداګریز توکي د کراچۍ د بندر له لارې وارد او صادر شي.

د پاکستان د پراخوالي (۷۹۶۰۰۰) کیلو متره مربع دی او نفوس یې په ۲۰۱۲ م. کال کې ۱۹۹ میلیونو تنو ته چې زیاتره یې مسلمانان دي. اټکل شوی او د حکومت ډول یې اسلامي جمهوري دی. له څلورو ایالتونو پنجاب، سند، پښتونخوا او بلوچستان څخه جوړ شوی دی. رسمي ژبې یې اردو او انګلیسي دي. نورې ژبې یې پنجابي، سندي، پښتو او بلوڅي دي. پلازمېنه (پایتخت) یې د اسلام آباد ښار او نور مهم ښارونه یې پېښور، کراچۍ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاهور، راولپنډۍ، حیدرآباد، فیصل آباد او نور دي.د پاکستان اقلیم د هند د سمندر په زیاترو ساحلي سیمو کې تود او مرطوب، د هېواد په شمالي سیمو کې معتدل او په صحرايي مرکزي سیمو کې تود او وچ دی.

کرنه د پاکستان د خلکو خورا مهم اقتصادي فعالیت دی. ددې هېواد په حاصلخېزو سیمو کې غنم، وریجې، پنبه او داسې نور نباتات کرل کیږي.

د پاکستان هېواد د کانونو له پلوه غني دي چې مهم يې اوسپنه، د ډبرو سکاره او د طبیعي ګاز زېرمې دي.

په دې هېواد کې د اوبدلو، وربشلو، کیمیاوي سرې د تولید او ماشین آلاتو د صنعت کارخانې شته چې د دغو کارخانو ځينې تولیدات بهرنیو هېوادونو ته هم صادرېږي او له بهر څخه نفت، پولاد، کیمیاوي توکي، کرنیز ماشین آلات او نور د اړتیا وړ توکي واردوي.

مشهور غر يې د همالیا او مشهور سیند یې د سند سیند دي، چې د همالیا له غرونوڅخه سر چینه اخلي او د هند سمندر ته توییږي. د پیسو واحد یې د پاکستانۍ روپۍ ده.پاکستان هېواد په ۱۹۴۷م کال کې چې د ۱۳۲۲ لمریز کال سره سمون خوري،د هند له هېواد څخه د یوه اسلامي هېواد په نامه را بېل او خپله خپلواکي یې ترلاسه کړه.

فعالیت

په ډلو کې لاندې جدول په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ.

د پاکستان موقعیت	پایتخت	د خپلواکۍ نېټه	مهم ښارونه	د پیسو واحد	کرنیز حاصلات

ځواب ورکړئ

۱- د پاکستان هېواد د آسیا د لوې وچې په کومه برخه کې پروت دی؟
۲- د پاکستان زیاتره خلک د کوم دین پیروان دي ؟
۳- په پاکستان کې زیات خلک په کومو ژبو خبرې کوي؟

کورنۍ دنده

د پاکستان نقشه په زیر سره وګورئ او د مهمو ښارونو نومونه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیارلسم لوست

د ایران اسلامي جمهوریت

پوښتنه

د ایران اسلامي جمهوریت زموږ د ګران هېواد کوم لوري ته پروت دی؟

د ایران اسلامي جمهوریت په شمالي نیمه کره کې د آسیا د لوېږ وچې له سوېل لوېدیځو هېوادونو څخه دی چې زموږ هېواد لوېدیځې خوا ته موقعیت لري.

شمال خوا ته یې ترکمنستان، آذربایجان، ارمنستان، ختیځ ته یې افغانستان او پاکستان، لوېدیځ ته یې د ترکیې او عراق هېوادونه دي. همدارنګه په شمال کې د کسپین له سمندرګي او په سوېل کې د عمان له سمندرګي او د فارس له خلیج سره ګډه پوله لري.

د دې هېواد پراخوالی (۱۶۴۸۱۹۵) کیلومتر مربع او په ۱۳۹۲ هـ.ش کال کې یې د نفوسو شمېر (۷۷) میلیونونه تنه اټکل شوی و. زیاتره خلک یې مسلمانان او رسمي ژبه یې فارسي ده. د حکومت ډول یې اسلامي جمهوریت دی. پلازمېنه یې د تهران ښار او نور مهم ښارونه یې: مشهد، اصفهان، تبریز، شیراز، اهواز او کرمانشاه او نور دي.

مهم کرنیز تولیدات یې: چاې، وریژې، پنبه، غنم، جغندرو، جوار او ډول ډول مېوې، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانګړي توګه خرما او پسته ده. په ایران کې د نفتو، ګازو زېرمې، د اوسپنې، ډبروسکرو، مسوه او فیروزې کانونه او داسې نور شته دي. همدارنګه په دې هېواد کې د اوسپنې ویلې کولو، کیمیاوي صنایعو، موټر جوړولو، د کرنې د ماشین آلاتو، نساجۍ، فرش اوبدلو، بوټ ګنډلو، یخچال جوړولو او کاغذ جوړولو صنایعو پر مختګ کړی دی، د دې تولیداتو یوه زیاته برخه بهر ته هم صادروي او له بهر څخه نقلیه وسایل، ماشین آلات او نور د اړتیا وړ توکي واردوي.

مشهور غرونه یې زاګروس او البرز دي او مشهور سیند یې کارون دي چې د زاګروس له غرونو څخه سرچینه اخلي او د جلې او فرات د سیندونو په ګډو اوبو (شطرالعرب) کې توییږي.

د ایران اقلیم د کسپین د سمندرګي په ساحلي سیمو کې مرطوب او زیات باراني دی، خو منځنۍ برخې یې وچ او صحرایي اقلیم لري.

زموږ هېواد د ایران اسلامي جمهوریت سره دیني، ژبني، فرهنګي، اقتصادي او سوداګریز دوستانه اړیکې لري. د هېواد یو شمېر صادراتي او وارداتي مالونه د ایراني بندرونو له لارې انتقالیږي.

فعالیت

لاندې جدول په ډله ییز کار کې بشپړ کړئ.

د ایران موقعیت	پایتخت	د خپلواکۍ تاریخ	مهم ښارونه	د پیسو واحد	کرنیز حاصلات

ځواب ورکړئ

۱- د ایران د سترو ښارونو نومونه واخلئ.
۲- د ایران د کرنیزو پیداوارو نومونه واخلئ.
۳- ایران ولې د تېلو او ګازو د صادرونکو هېوادونو له جملې څخه دی؟

کورنۍ دنده

د ایران نقشه په زیر سره وګورئ او د مهمو ښارونو نومونه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تاجکستان جمهوریت

پوښتنه

نقشې ته وګورئ، د تاجکستان لوېدیځ ته کوم هېواد پروت دی؟

د تاجکستان جمهوریت د منځنۍ آسیا له هېوادونو څخه دی، زموږ د هېواد په شمال کې موقعیت لري، غرني او وچې پورې تړلی دی.

شمال ته یې د قرغزستان جمهوریت، ختیځ ته یې دچین ولسي جمهوریت، لوېدیځ ته یې د ازبکستان جمهوریت او سوېل ته یې د افغانستان اسلامي جمهوریت پروت دی.

په ۱۳۷۰ لمریز کال کې د پخواني شوروي اتحاد ړنګېدل، د تاجکستان او نورو جمهوریتونو د خپلواکۍ لامل شو.

پراخوالی یې (۱۴۳۱۰۰) کیلو متر مربع او نفوس یې په ۲۰۱۴ میلادي کې (۸) میلیونه تنه اټکل شوی و. د دې هېواد وګړي مسلمانان دي. په فارسي او روسي ژبو خبرې کوي.

د هېواد پلازمېنه یې د دوشنبې ښار او نور مشهور ښارونه یې خجند، کولاب او قرغان تیپه دي.

د تاجکستان غرنۍ او لوېدیځې سیمې ډېر اورښت لري او نورې سیمې یې وچ اقلیم لري چې په ژمي کې سړې او په دوبي کې تودې او وچې وي.

د تاجکستان مهم کانونه د ډبروسکاره، آلمونیم، سرب، اوسپنه او سره زر دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

صنعتي مهم تولیدات یې اوسپنه، منسوجات، کیمیاوي توکي او د برېښنا سامان الات دي . مهم صادرات یې المونیم، پنبه اود برښنا انرژي ده .مهم واردات یې نفت، طبیعي گاز، غلې او نور د اړتیا وړ توکي دي .

ددې هېواد کرنیز محصولات ډول ډول غلې دانې، وریژې، سابه، پنبه او مېوې دي. مشهور سیندونه یې سېردریا(سیحون)، آمو دریا(جیحون)، سرخ آب او نور دي مشهور غرونه یې په شمال کې زرافشان، آلاې ، ترکستان او په سوېل کې د پامیر لوړه سطحه موقعیت لري.

زموږ هېواد د تاجکستان د جمهوریت سره دیني، ژبني، فرهنگي، اقتصادي او سوداگریز دوستانه اړیکې لري.زموږ دهېواد سوداگریز اړیکې له تاجکستان سره د شېرخان بندر له لارې عملي کېږي.

فعالیت

لاندې جدول په ډلو کې په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ.

د تاجکستان موقعیت	پایتخت	دین	ژبه	مشهوربناړونه	مشهور سیندونه	صنایع

ځواب ورکړئ

١- تاجکستان څه وخت خپله خپلواکي تر لاسه کړه؟
٢-د تاجکستان د هېواد څلور خواوې ووایاست.
٣- د تاجکستان د کرنیزو حاصلاتو نومونه واخلئ.

کورنۍ دنده

د تاجکستان د هېواد نقشه په زیر سره وگورئ او د مهمو بناړونو نومونه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ازبکستان جمهوریت

پوښتنه

څه فکر کوئ، ازبکستان د آسیا د لویې وچې او زموږ د هېواد په کومه برخه کې پروت دی؟

ازبکستان هم د منځنۍ آسیا له هېوادونو څخه دی چې زموږ د هېواد شمال خوا ته پروت دی.
شمال او لوېدیځ ته یې د قزاقستان جمهوریت، سوېل ته یې د افغانستان او ترکمنستان جمهوریتونه، ختیځ ته یې د تاجکستان او قرغزستان جمهوریتونه موقعیت لري.
په ۱۳۷۰ لمریز کال کې یې د پخواني شوروي اتحاد تر ړنګېدلو وروسته خپله خپلواکي تر لاسه کړه. پراخوالی یې (۴۴۷۴۰۰) کیلو متره مربع دی. د نفوسو شمېر یې (۲۲) میلیونو تنو ته رسېږي. د دې هېواد خلک ازبکان دي. رسمي ژبه یې ازبکي او په روسي او فارسي ژبو هم خبرې کوي. د دې هېواد زیاتره خلک مسلمانان دي او د حکومت ډول یې جمهوري دی.
د تاشکند ښار د دې هېواد پلازمېنه ده، سمرقند، بخارا او اورگنج یې مشهور ښارونه دي.
د ازبکستان اقلیم وچ دی ژمی یې لنډ او اوړی یې اوږد تود او وچ وي. د دې هېواد په ختیځ کې لوړ غرونه او په مرکزي او لوېدیځو برخو کې یې پراخې دښتې دي. مشهور سیندونه یې سېردریا او د آمو سیندونه دي چې دواړه د ارال

(c) ketabton.com: The Digital Library

په جهيل کې تويېږي.

په دې هېواد کې پنبه او وريژې کرل کېږي او د اوربښمو د چنجيانو روزنې زيات پرمختګ کړی دی، ازبکستان د نړۍ د پنبې د ستر توليدونکو هېوادونو له ډلې څخه شمېرل کېږي. د پولاد جوړولو، نساجۍ، برښنايي سامان آلاتو او خوړو موادو صنعت په دې هېواد کې ښه پرمختګ کړی دی. د دې هېواد مهم کانونه د ډبروسکاره، سره زر، مس ، يورانيم دي او د نفتو او طبيعي ګازو ښې زېرمې هم لري.

مهم صادرات يې پنبه، سره زر، سپېسين او وربښمين ټوکران، د برښنا انرژي، معدني سرې، غذايي محصولات، ماشين آلات او داسې نور دي. واردات يې ماشين آلات، فلزي پرزه جات، د خوړو توکي، کيميايي محصولات او نور د اړتيا وړ توکي دي.

زموږ هېواد د ازبکستان له جمهوريت سره ديني، ژبني، فرهنګي، اقتصادي او سوداګريز دوستانه اړيکې لري. زموږ دهېواد سوداګريزې اړيکې له ازبکستان سره د حيرتان بندر له لارې ترسره کېږي.

فعاليت

لاندې جدول په ډله ييز کار کې په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ.

د ازبکستان موقعيت	پايتخت	دين	ژبه	مشهور ښارونه	مشهوره سيندونه	

ځواب ورکړئ

۱- ازبکستان ولې نورو هېوادونو ته پنبه صادروي؟
۲- ازبکستان کې د صنعت کومو ډولونو ښه پر مختګ کړی دی؟ نومونه يې واخلئ.
۳- ازبکستان څه وخت خپلواک شو؟

کورنۍ دنده

د ازبکستان نقشه په زير سره وګورئ او د مهمو ښارونو نومونه يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړسم لوست

د ترکمنستان جمهوریت

پوښتنه

څه فکر کوئ، د ترکمنستان جمهوریت زموږ د هېواد په کومه خواکې موقعیت لري؟

ترکمنستان هم د منځنۍ آسیا له هېوادونو څخه دی او زموږ د هېواد په شمال کې پروت دی. دا هېواد د شمال ختیځ له خوا د ازبکستان، د شمال له خوا د قزاقستان، دسوېل ختیځ له خوا د افغانستان او سوېل لوېدیځ له خوا د ایران له هېواد سره ګډه پوله لري. د ترکمنستان هېواد په ۱۳۷۰ لمریز کال کې له پخواني شوروي اتحاد څخه خپله خپلواکي تر لاسه

کړه. د دې هېواد پراخوالی (۴۸۸۱۰۰) کیلو متره مربع دی. نفوس یې پنځه میلیونو تنو ته رسېږي. خلک یې مسلمانان دي او زیاتره یې په ترکمني او روسي ژبو خبرې کوي.

د ترکمنستان پلازمېنه د عشق آباد ښار دی او نور مشهور ښارونه یې ترکمن آباد (چارجو)، مرو، ترکمن باشي او نور دي.

د ترکمنستان اقلیم صحرایي دی. ۹۰ سلنه خاوره یې د قراقرم دښتې نیولې ده. د دې هېواد په لوېدیځ کې د اورښت اندازه ۴۰۰ میلي متره او په شمال کې له ۸۰ میلي

(c) ketabton.com: The Digital Library

متروخخه نه زیاتیږي. ترکمنستان ډېرې ښارې اوارې دښتې لري، نوځکه د منځنۍ آسیا د ډېره وچه سیمه ګڼل کېږي.

د دې هېواد مشهور سیندونه مرغاب، هریرود(تجن) اوآمو دي. د ترکمنستان دولت د آمود سیند د اوبو یوه برخه د ترکمن باشي د کانال په واسطه چې د آمو دسیند اوبه یې د مرغاب اوهریرود سیندونو سره نښلولي د هېواد سوېل ته غځولي چې له امله یې د پنبې پراخه کروندې منځ ته را وړي دي.

د دې هېواد خلک مسلمانان او زیاتره خلک یې د کرنې او مالدارۍ په چارو بوخت دي. د پنبې د حاصلاتو له پلوه نړیوال شهرت لري. مهمې لاسي صنعت یې دغالیو اوبدل دي. ترکمنستان د ګازو او نفتو ښې زېرمې لري. مهم صادرات یې: پنبه، سپنسین ټوکران، غالۍ، نفت، طبیعي ګاز، کیمیاوي محصولات، د برښنا انرژي او د حیواني محصولاتو ډولونه دي. واردات یې ماشین الات، تجهیزات، نساجي، کیمیاوي او د خوړو توکي او نور دي. زموږ هېواد د ترکمنستان له جمهوریت سره دیني، ژبنۍ، فرهنګي، اقتصادي او سوداګریز دوستانه اړیکې لري. زموږ دهېواد سوداګریزې اړیکي ترکمنستان سره داقینې اوتورغندۍ د بندرونوله لارې عملي کېږي.

فعالیت

لاندې جدول په دله ییز کار کې په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ.

د ترکمنستان موقعیت	پایتخت	دین	ژبه	مشهور ښارونه	مشهوره سیندونه	صنایع

ځواب ورکړئ

۱- د ترکمنستان د زیاتره خلکو شغل څه شی دی؟
۲- د ترکمنستان د صادراتي توکو نومونه واخلئ.
۳- د ترکمنستان مشهور سیندونه کوم دي؟

کورنۍ دنده

د ترکمنستان نقشه په زیر سره وګورئ او د مهمو ښارونو نومونه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چین د خلکو جمهوریت

پوښتنه

نقشې ته وګورئ او د چین ګاونډي هېوادونه پیدا کړئ.

د چین ولسي جمهوریت د آسیا د لویې وچې په ختیځ او د آرام سمندر په لوېدیځ کې د (۹۵۷۲۹۰۰) کیلو متره مربع په پراخوالي د آسیا د لویې وچې ډېر پراخ او د نړۍ دریم ستر هېواد دی او زموږ له هېواد سره په شمال ختیځه برخه (واخان) کې ګډه پوله لري. د شمال له خوا په مغولستان، د شمال ختیځ له خوا په روسیې، د ختیځ له خوا د شمالي کوریا، ژېړسمندرګي، د ختیځ چین سمندرګي، د سوېل له خوا د سوېلي چین سمندرګي، ویتنام، لائوس، میانمار(برما)، هند، بوتان، نیپال، د لوېدیځ له خوا په هند، پاکستان، افغانستان، تاجکستان، قرغزستان او شمال لوېدیځ له خوا د قزاقستان له هېواد سره ګډه پوله لري.

چین د نړۍ زیات نفوس لرونکی هېواد دی چې د نفوسو شمېر یې په ۲۰۱۱م. کال کې یو ملیارد او درې سوه پنځوس ملیونو تنو ته رسېده. د چین د خلکو دین بودیزم، کنفیسیوس، اسلام او نور دی. د سکیانګ په ایالات کې اکثریت خلک یې مسلمانان دي. پلازمېنه یې پیکنګ (بیجن) او مشهور ښارونه یې شانګهاي، چنګتو، هاربین، هانګ کنګ او نوردي. رسمي ژبه یې چینایي ده. د چین د هېواد کرنیز محصولات وریژې، غنم، وربشې، پنبه، چغندر او داسې نوردي. مهم کانونه یې د ډبروسکاره، اوسپنه، بوکسیت(المونیم)، قلعي، مګنیزیم، جست او نور دي، د نفتو او طبیعي ګازو ښې زېرمې هم لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې هېواد کې د موټر جوړولو، بېړۍ جوړولو، ټوکر جوړولو، کرنیزو ماشین آلاتو، د برېښنايي سامان آلاتو، او پلاستيکي لوښو صنعت زيات پر مختګ کړی دی.

چين د نړۍ دسترو صنعتي هېوادونو له ډلې څخه دي چې تقريباً د نړۍ ټولو هېوادونو ته ډول ډول توکي صادروي. مهم صادرات يې برېښنايي سامان آلات، ماشين آلات او پرزه جات، جامې، بوټان، نفتي توکي، پلاستيکي توکي، فولاد، چيني لوښي او داسې نور دي. واردات يې پرمختللې تکنالوژي، برېښنايي ماشين آلات، اومه صنعتي توکي، نفت او داسې نور د اړتيا وړ شيان دي.

چين د خپلې پراختيا او سمندر ته د نږدې والي او ليرې والي د سيمو له کبله څو ډوله اقليم لري. شمالي برخې يې سوړ ژمی او معتدل اوړی لري. سوېلي سيمې يې معتدل ژمی، اوږد تود او مرطوب اوړی لري ، ختيځې برخې يې سمندري تود نمجن اقليم او لوېديځې برخې يې وچ اقليم لري.د چين ډېر اوږده سيندونه د يانګ تسه کيانګ او هوانګهو دي. او نامتو غرونه يې هماليا، کونلون، تيانشان او نور دي.

افغانستان له چين سره دوستانه اړيکې لري. هغه هېواد ته پنبه، وړۍ، پوستکي او وچه مېوې صادروي او له هغه هېواد څخه چای، منسوجات، تعميراتي توکي، کاغذ، پلاستيکي لوښي، راډيو، ټيپ ريکاردر، تلويزيون، کمپيوټر، ماشين آلات او داسې نور، واردوي.

فعاليت

لاندې جدول په ډله ييز کار کې په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ.

هغه توکي چې د چين له هېواد څخه زموږ هېواد ته راوړل کېږي.	مشهورښارونه	ژبه	کرنيز حاصلات	پلازمېنه	د چين جمهوريت موقعيت

ځواب ورکړئ

۱- د چين آب و هوا په ژمي کې څنګه دی؟
۲- چين ته زموږ د هېواد صادرات څه شی دي؟
۳- موږ له چين څخه کوم شيان هېواد ته راواردوو؟

کورنۍ دنده

د چين نقشه په ځير سره وګورئ او د مهمو ښارونو نومونه يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم څپرکی: سوله او ملي یووالي

د څپرکي موخې:

- د ملي یووالي په مفهوم پوه شي.
- د امنیت او سولې په اړیکه پوه شي.
- رسنیز اخلاق وپېژني.
- د ملکیتونو د ساتنې لارې چارې تشریح کړای شي.
- د ماشومانو حقونه توضیح کړای شي.
- د انسان کرامت ته درناوی او د قانون له پلې کولو سره لیوالتیا پیداکړي.

اتلسم لوست

ملي یووالی

پوښتنه: ستاسې په آند، د یوه هېواد خلک ولې ملي یووالي ته اړتیا لري؟

ملي یووالی، د یوې ټولنې د خلکو اتحاد او یو موټي توب ته وايي چې په ملي پېښو، قضیو او د هېواد او دولت د دفاع لپاره سره متحد وي. د اسلام سپېڅلې دین د افغانستان د خلکو د ملي یووالي بنسټ دی. الله(جَلَّ جَلاَلُه) مسلمانانو ته د یووالي او له اختلاف او تفرقې څخه د لرې والي امر کړی دی. د خلکو یووالی د یوې ښې ټولنې ځانګړتیا ده. موږ ټول مسلمانان یو او پر یوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای(جَلَّ جَلاَلُه)عقیده لرو، پیغمبر مو یو، آسماني کتاب مو یو او قبله مو یوه ده. له دې کبله باید یو له بل سره متحد او د وروړګلوۍ په فضا کې ژوند وکړو او د هېواد د آبادۍ او پرمختګ لپاره هڅه او کوښښ وکړو.

ملي یووالی زموږ د خلکو اړتیا ده. په یووالي او سولې سره په هېواد کې امنیت ټینګېدای شي. په آرامه فضا کې د خلکو لپاره د تعلیم، کار او هوساینې لار هوارېږي.

فعالیت

په ډلو کې د ملي یووالي په اړه خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- ملي یووالی څه ته وايي؟

۲- خدای(جَلَّ جَلاَلُه)مسلمانانو ته د یووالي په باره کې څه امر کړی دی؟

۳- ملي یووالی څه ګټې لري؟

کورنۍ دنده

د ملي یووالي د ګټو په اړه څو کرښې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوله او امنیت

پوښتنه

ستاسې په آند، سوله له امنیت څخه پرته امکان لري؟

امنیت د سولې په فضا کې منځته راځي، یوازې په هغې ټولنه کې چې سوله ټینګه وي، خلک یې په روغه جوړه کې ژوند کوي، د امنیت د ټینګښت امکان ډېر وي. نو سوله او امنیت یو له بل سره ملګري دي. د سولې او امنیت ترسیوري لاندې د انسان کرامت ساتل کېږي، د انسانانو حقوق لاسته ورځي او په ټولنه کې عدالت راځي. له دې کبله سوله د ټولنې آرامه فضا ده چې په هغې کې مصونیت، عدالت او خپلواکي د ټولنې د خلکو په مرسته منځته راځي.

د مصؤونیت معنا په امن کې ژوند کول دي، یعنې که چیرته امن نه وي، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسان ژوند له خطر سره مخامخ کيږي.

عدالت، برابرۍ او انصاف ته وايي، کله چې برابري او انصاف شتون ولري د انسانانو اړيکې سره ښې وي، يو له بل سره مرسته کوي او ترمنځه يې برابري راځي.

خپلواکي، خپلواک ژوند کولو او آزاد کار کولو ته وايي.

خپلواکي بايد د اسلام او قانون په چوکاټ کې وي، ترڅو نورو ته د ستونزو لامل نه شي، ډېر جنايتونه، ګډوډۍ، ناامنۍ او بې عدالتۍ د سولې له نه موجوديت څخه منځته راځي. د صلحې په فضا کې د هېواد ځوانان زده کړو او علمي پرمختګونو ته لاس رسی پيداکوي. په ټولنه کې د حق او عدالت راوستل سولې او امنيت ته اړتيا لري.

فعاليت

په ډلو کې د سولې او امنيت په اړه سره خبرې وکړئ

ځواب ورکړئ

۱- سوله او امنيت يو له بل سره څه اړيکه لري؟

۲- سوله څه ته وايي؟

۳- امن (مصؤونيت) څه شی دی؟

کورنۍ دنده

د سولې د اهميت په اړه څوکرښې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عامه ملکیت

پوښتنه

ستاسو په آند، عامه ملکیت کومو شیانو ته ویل کېږي؟

عامه ملکیت ځمکې، غرونو، دښتو، ځنګلونو، دولتي فارمونو، پارکونو، سړکونو، کانونو، طبیعي زېرمو، فابریکو، دولتي بنسټونو، تعلیمي او خدمتي موسسو، لرغونو آثارو او داسې نورو ته وایي.

لرغوني آثار، د یوه ملت د فرهنګي شتمنیو، د نیکونو د یادګارونو او د ملي ویاړونو یوه مهمه برخه ده. هېڅوک حق نه لري چې د هېواد تاریخي او لرغوني آثار لکه: ودانۍ، برجونه، منارونه او داسې نور وران او له منځه یوسي. د اسلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

شریعت او د دولت قوانین هیچاته حق نه ورکوي، هغه ځمکې چې په ملت پورې اړه لري غصب کړي. په مرکز او ولایاتو کې د ځمکې او کورونو وېشل د دولت له خوا د قانون او ښاري پلان سره سم ترسره کېږي. هیڅوک حق نه لري چې عامه ملکیت غصب کړي او شخصي ګټه ترې واخلي.

موږ باید عامه ملکیت وساتو او له هغې څخه د شخصي ګټې لپاره استفاده ونه کړو.

فعالیت

په ډلو کې د عامه ملکیت په اړه سره خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- عامه ملکیت کومو شیانو ته وایي؟

۲- د غاصبانو په وړاندې د دولت دنده څه شی ده؟

۳- آیا لرغونو آثارو ته عامه ملکیت ویلی شو؟

کورنۍ دنده

د غاصبانو په وړاندې زموږ مسوولیت څه دی؟ په دې اړه په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسنیز اخلاق

پوښتنه

ستاسې په آند، رسنیز اخلاق څه اهمیت لري؟

ورځپاڼه، مجله، راډیو، تلویزیون، انټرنټ او داسې نورو ته رسنۍ وايي. رسنۍ د اطلاعاتو، پیامونو او معلوماتو د لېږد وسیله ده.

رسنیو د نړۍ د خلکو پر فکرونو ډېره اغیزه اچولې او د ټولنو په ښه والي او اصلاح کې مهم رول لري، هغه آداب او ارزښتونه چې رسنۍ يې باید په خپلو خپرونو کې په پام کې ونیسي، رسنیز اخلاق ورته ویل کېږي. هغه موضوع ګانې چې باید په رسنیزو اخلاقو کې مراعات شي دا دي: رښتینولي، د معلوماتو او خبرونو سمون، برابری، امانت او له هغو کړنو څخه ډډه چې د اسلامي ارزښتونو او ملي ګټو پرضد وي.

د هیواد رسنۍ باید هڅه وکړي چې د لاندنیو مطالبو له خپرونو څخه ډډه وکړي:

• هغه مطالب چې د اسلام د دین له احکامو سره مغایر او نورو ادیانو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مذاهــبو ته سپکاوی وي.

• د داسې مطالبو خپرول چې د اشخاصو د سپکاوي، شرمولو، تورنولو او داسې نورو لامل شي، د تاوتريخوالي، جګړې او داسې نورو مطالبو تبليغ چې د اسلام د دين د ارزښتونو او د اساسي قانون د احکامو مخالف او د جزا قانون هـغه جرم ګڼلی وي.

• د داسې خپرونو نشر او خپرول چې د ټولنې د وګړو او په ځانګړې توګه د ماشومانو او تنکيو ځوانانو اخلاقي سلامتيا ته زيان رسوي.

د هېواد د رسنيو په خاصه توګه د تلويزيون، کيبلي شبکې او انټرنټ دنده داده چې داسې موضوع ګانې نشر او تبليغ کړي چې خلک ملي او اسلامي پيوستون ، نېکو اخلاقو او د نورو د حقونو درناوی ته وهڅوي. د خلکو او ملتونو ترمنځ اتحاد او يووالی منځته راولي او په خلکو کې د سولې ، ترقۍ او يو تر بله د مرستې کولو ذهنيت روښانه کړي. ځوانان ښوونې او روزنې او لوړو زده کړو ته وهڅوي، ترڅو زموږ هېواد د پرمختګ لوړو پوړونو ته ورسېږي. موږ بايد د رسنيو د ګټورو او علمي برنامو څخه ګټه واخلو.

فعاليت

په ډلو کې د رسنيزو اخلاقو په اړه سره خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- رسنۍ څه شی ده؟
۲- کومو موضوع ګانو ته رسنيز اخلاق ويل کېږي؟
۳- رسنۍ بايد کوم مطلبونه خپاره نه کړي؟

کورنۍ دنده

رسنۍ څه اهميت لري، په دې اړه څوکرښې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انسان کرامت

پوښتنه

ستاسې په آند، د انسان کرامت څه ته وايي؟

انسان د عزت څښتن دی او حق لري چې په ټولنه کې په درناوی ژوند وکړي، هیڅوک حق نه لري چې په خبرو او کړنو د هغه حیثیت تر پښو لاندې کړي. انسانان، ښځې دي که نارینه، مشران دي که ځوانان، فقیر وي او که شتمن، معلول وي او که جوړ، ټول د درناوی وړ دي.

د خلکو د حیثیت او مقام ساتنه باید د ارګانونو، سازمانونو، د اجتماعي او خدماتي بنسټونو په پلانونو او طرحو کې په نظر کې ونیول شي. یعنې د هغوی لومړنۍ اړتیاوې، په تصمیم نیولو کې آزادي او د هغوی روحي او ټولنیز امنیت خوندي شي.

په کومه ټولنه کې چې د انسان حقونه او کرامت مراعات شي خلک یې هوساینې

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بریالیتوب ته رسیږي، ټولنیز مصیبتونه، فقر او نورې انساني ستونزې کمیږي.
ټول انسانان خپلواک نړۍ ته راځي او داسې حقوق لري چې نه شو کولای هغوی له خپلو حقوقو څخه محروم کړو، څرنګه چې انسان په ټولنه کې د دولت تر سیوري لاندې ژوند کوي، نو حکومت دنده لري چې د هغوی د حقونو او انساني کرامتونو درناوی او ساتنه وکړي. څرنګه چې د اساسي قانون په یوه ماده کې راغلي دي: «د انسان آزادي او کرامت له ګواښ څخه مصؤون دي. دولت د انسان د درناوی، آزادۍ او د کرامت په ساتنه کې مکلف دی».
ټولنه هغه وخت پرمختګ کوي چې د ټولو انسانانو انساني کرامت ته درناوی وشي.

فعالیت

په ډلو کې د انسان د حقونو او کرامت په اړه خبرې سره وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- د انسان د کرامت معنا څه ده؟

۲- حکومت د انسان د حقونو او کرامت د ساتلو په وړاندې څه مسوولیت لري؟

۳- څرنګه کولای شو یو تر بله انساني کرامت څنګه مراعاتولی شو؟

کورنۍ دنده

د انسان د کرامت په اړه څو کرښې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قانون رعايت

پوښتنه

ستاسې په آند، د قانون رعايت څه ګټه لري؟

ستاسي په ښوونځي کې هر څوک يوه ځانګړې دنده لري؛ د بېلګې په توګه، ښوونکی د مهال وېش له مخې زده کوونکو ته لوست وايي. د ښوونځي مدير او سرښوونکي د لايحې له مخې خپلې دندې ترسره کوي. تاسې د ښوونځي د نظم د ساتلو لپاره بايد ځينې مقررات مراعات کړئ:

- په ټاکلي وخت په ښوونځي کې حاضرو اوسئ.
- د لوست پرمهال ښوونکي ته ځير شئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

• د ښوونكي له اجازې پرته له ټولگي څخه ونه وځئ.

په ښوونځي كې د مقرراتو نه مراعتول د بې نظمۍ لامل كېږي.

همدارنگه، كه په ټولنه كې قانون پلى او مراعات نشي ټولنه د گډوډۍ خواته ځي، نا امني او جرمونه منځته راځي.

قانون ځكه اهميت لري چې له موږ سره مرسته كوي او موږ ساتي.

دولت او خلك مكلف دي چې قانون پلى او مراعات كړي، چې خلك په امن او امنيت كې ژوند وكړي.

فعاليت

په ډلو كې د قانون د رعايتولو په اړه سره خبرې وكړئ.

ځواب وركړئ

۱- د ښوونځي د قوانينو او مقرراتو څو بېلگې بيان كړئ.

۲- انسان له قانون څخه پرته ژوند كولاى شي؟

۳- د قانون اهميت بيان كړئ.

كورنۍ دنده

كه قانون په ټولنه كې رعايت نشي څه به پېښ شي؟ په دې اړه څوكرښې په خپلو كتابچو كې وليكئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ماشومانو حقونه

پوښتنه

ستاسې په فکر، ټولنې ته روغ ماشومان څنګه وړاندې کولی شو؟

انسان د ماشومتوب په پړاو کې له هر وخت څخه ډېرې څارنې، مرستې او ملاتړ ته اړتیا لري. ماشوم د ژوند په لومړیو کې له هغو پېښو څخه چې د ده ځان په خطرکې اچوي، بې خبره وي. مشران او په ځانګړې توګه د ماشوم مور او پلار، له هغو ناروغیو او خطرونو څخه چې د ماشوم ژوند ګواښوي، د ساتنې مسؤولیت لري.

ماشومان،زوی وي یا لور، برابر حقونه لري او هیڅوک نشي کولای چې د هغوی په وړاندې له تاوتریخوالي او بې رحمۍ څخه کار واخلي. ماشومان باید

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښوونې، روزنې، محبت، تفریح او د څارنې او ساتنې له حقونو څخه برخمن وي، ترڅو په راتلونکي کې یو سالم او ښه شخصیت تري جوړ او هېواد ته د خدمت وړ شي.

د اسلام سپیځلي دین د ماشومانو پر حقونو ډېر پام او ټینګار کړی دی. اسلام ماشوم ته د حقوقي او بشري کرامت له نظره د یوه لوی انسان په سترګه ګوري، له دې کبله پکار ده چې د اسلام د دین د احکامو او ارزښتونو سره سم د ماشوم حقونو ته پاملرنه وکړو او په دې لاره کې د اسلام د سپېځلي دین لارښوونې په پام کې ونیسو.

الله (جَلَّ جَلاَلُه) د کهف د سورې په (۴۶) آیت کې فرمایلي دي: « مال او اولادونه د دنیوي ژوند ښایست او ښکلا ده». د اسلام ستر پیغمبر حضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) د ماشومتوب نړۍ د جنت په څېر ګڼلې او فرمایي: « ماشومان د جنت پتنګان دي.»

فعالیت

په ډلو کې د ماشوم د حقونو په اړه خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- د ناروغیو او خطرونو په وړاندې د ماشوم د ساتنې په لومړني سر کې څوک دي؟

۲- د ماشومانو حقونه کوم دي؟

۳- الله (جَلَّ جَلاَلُه) د ماشومانو په اړه څه فرمایلي دي؟

کورنۍ دنده

د ماشومانو د حقونو په اړه څوکرښې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښځو حقونه

پوښتنه

ستاسو په فکر، ښځې کوم حقونه لري؟

رسول الله (صلي الله علیه وسلم) فرمایلي دي: له تاسو څخه ښه او غوره کس هغه دی چې له خپلې مېرمنې سره ښه چلند کوي او زه هم له خپلې مېرمن سره ترهرچا ښه چلن کوم. بل ځای فرمايي: له الله (جَلَّ جَلاَلُه) څخه وویرېږئ او پر ښځو ظلم مه کوئ. ښځې هم د نارینه وو په څیر د الله (جَلَّ جَلاَلُه) بنده ګاني دي، د الله (جَلَّ جَلاَلُه) پر وړاندې یوشانته مسؤولیتونه لري او د قانون په وړاندې هم یوشان دي.

د ښځو مهم حقونه دا دي:

- نوم: د هر ماشوم (هلک یا نجلۍ) لومړی حق پر هغه د ښه نوم ایښودل دي.
- روزنه او پالنه: د ماشومې لور او زوی مهم حق د هغې ښه پالنه او روزنه ده، رسول الله (صلي الله علیه وسلم) فرمایلي دي: چاچې خپلو لوڼو ته ښه روزنه او پالنه ورکړه، د هغه ځای جنت دی.
- تعلیم: حکومت او کورنۍ باید د نجونو تعلیم ته ځانګړې پاملرنه وکړي، ترڅو په آسانۍ سره وکولای شي پوهه تر لاسه کړي. رسول الله (صلي الله علیه وسلم) فرمايي: علم په هر مسلمان او مسلمانې ښځې فرض دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- **واده**: هره لور د اسلام له اصولو سره سم د واده حق لري، د اسلام مبارک دین د ښځو خرڅول، په بدو کې ورکول او له خوښې پرته ودول يې منع کړي او ناروا عمل يې ګڼلی دی.
- **نفقه**: هره ښځه په خپل خاوند د هغه د وس سره سم د نفقې حق لري.
- **کار**: هره ښځه د اسلام له اصولو سره سم د کار کولو حق لري.
- **میراث**: هره ښځه د میراث حق لري.
- **انتخاب**: هره ښځه د انتخابېدلو حق لري او هم د خپلې خوښې کاندید ته رأیه ورکولای شي.

ښځه د درناوي وړ ده او هېڅوک ورسره د بد چلند حق نه لري، که چېرې موږ له ښځو سره ښه چلند وکړو بې له شکه به ښه کورنۍ او سالمه ټولنه ولرو.

فعالیت

په ډلو کې د ښځو د حقونو په اړه بحث وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- رسول الله (صلي الله علیه وسلم) د ښځو په اړه څه ویلي دي؟

۲- د ښځو د ځینو حقونو نومونه واخلئ.

۳- د ښځو د تعلیم په اړه رسول الله (صلي الله علیه وسلم) څه فرمایلي دي؟ بیان یې کړئ.

کورنۍ دنده

د ښځو د ښوونې او روزنې په اړه په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم څپرکی: له (۱۳۵۲ - ۱۳۸۳) لمریزکال پورې د افغانستان مهمې پېښې

د څپرکي موخې:

- له ۱۳۵۲څخه تر ۱۳۸۰ لمریز کلونو پېښو سره پیژندګلوي پیدا کړي
- د بُن د غونډې په اړه معلومات ترلاسه کړي
- لنډ مهاله اداره او انتقالي دولت سره جلا کړای شي
- د انتخاباتو په مفهوم پوه شي
- د هېواد پارلماني جوړښت تشریح کړای شي
- د بېړنۍ لویې جرګې په مفهوم پوه شي
- د هېواد د بیا رغونې سره لیواله شي

شپږویشتم لوست

له ۱۳۵۲ څخه تر ۱۳۷۱ پورې د افغانستان پېښو ته یوه لنډه کتنه

پوښتنه: څه فکر کوئ، چې د افغانستان لومړني ولسمشر څوک و؟

د ۱۳۵۲ لمریز کال د چنګاښ له میاشتې څخه وړاندې په افغانستان کې مشروطه شاهي نظام و چې وروستنی تولواک یې محمد ظاهر شاه و.

د ۱۳۵۲ لمریز کال د چنګاښ په ۲۲ مه نېټه سردار محمد داوود خان د یوې کودتا په ترخ کې د چارو واګې په لاس کې ونیولې او د شاهي نظام پر ځای یې جمهوري نظام اعلان کړ. محمد داوود خان د ۱۳۵۷ لمریز کال د ثور (غویي) تر میاشتې پورې د افغانستان ولسمشر و.

د ۱۳۵۷ لمریز کال د ثور د میاشتې په اوومه نېټه نور محمد تره کي د یوې نظامي کودتا په ترخ کې د چارو واګې په لاس کې واخیستې او د خپل رژیم نوم یې د افغانستان د خلق دموکراتیک جمهوریت کېښود. نور محمد تره کی د ۱۳۵۸ لمریز کال د وږي تر میاشتې پورې د دولت په مشرتابه کې پاتې شو او په ګوند کې دننه د راولاړ شوي اړو دوړ په پایله کې د حفیظ الله امین په دستور ووژل شو.

حفیظ الله امین د ۱۳۵۸ لمریز کال د وږي له میاشتې څخه د همدغه کال د مرغومي تر میاشتې پورې د درېوو میاشتو او څو ورځو لپاره د افغانستان د خلق

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دموکراتیک جمهوریت د انقلابي شورا د مشر په توګه د چارو واګې په لاس کې درلودې. د حفیظ الله امین حکومت د ۱۳۵۸ لمریز کال د مرغومي د میاشتې په شپږمه د وخت د شوروي اتحاد د پوځ په مستقیم یرغل له منځه یوړل شو.
د ۱۳۵۸ لمریز کال د مرغومي په شپږمه د وخت د شوروي اتحاد سرو لښکرو ببرک کارمل له له ځانه سره راووست او هغه یې د انقلابي شورا د رئیس په توګه وټاکه. ببرک کارمل هم د خپل حزب د سیاستونو تطبیقولو ته ادامه ورکړه او د ۱۳۶۵لمریز کال د غویي تر میاشتې پورې په واک کې پاتې شو.
په شوروي اتحاد کې د سیاست د بدلون په راتګ سره ببرک کارمل له واک څخه ګوښه او ډاکټر نجیب الله د هغه پر ځای واک ته ورسید.
ډاکټرنجیب الله د ۱۳۶۵ لمریزکال د غویي له میاشتې څخه د ۱۳۷۱ لمریز کال د وري تر میاشتې پورې د افغانستان د دولت چارې په واک کې درلودې.

فعالیت

په ډلو کې د نبي لوري جملې له کیڼ لوري جملو سره داسې ونښلوئ چې د هغو بشپړه معنا لاس ته راشي.

- محمد داود خان — د افغانستان لومړني ولسمشر و.
- د ۱۳۵۷ لمریز کال د کودتا په پایله کې — ډاکټر نجیب الله زموږ د هېواد ولسمشر و.
- د ۱۳۶۵ څخه تر ۱۳۷۱ لمریز کال پورې — نور محمد تره کي واک ترلاسه کړ.

ځواب ورکړئ

۱- د پخواني شوروي لښکرو کوم کال زموږ په هېواد یرغل وکړ؟
۲- د حفیظ الله امین حکومت چا له منځه یووړ؟
۳- محمد ظاهرخان ته د افغانستان وروستنی شاه ولې ویل کېږي؟

کورنۍ دنده

په جمهوریت باندې د شاهي نظام د بدلیدو په اړه څو کرښې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ۱۳۷۱ څخه تر ۱۳۸۰ لمریز کاله پورې د افغانستان پېښو ته یوه لنډه کتنه

پوښتنه

څه فکر کوئ چې د پخواني شوروي اتحاد سور لښکر زموږ له هېواد څخه څرنګه وایستل شو؟

کله چې د نور محمد تره کي په مشرۍ د افغانستان د خلق دموکراتیک جمهوریت چې د پخواني شوروي اتحاد له ملاتړ څخه برخمن و رامنځته شو، چې د اسلام د دین سره یې دښمني درلوده او د هېواد د بچیانو په وژلو او سکنجه کولو یې پیل وکړ د هېواد د متدینو خلکو جهاد د حاکم رژیم پر ضد پیل شو او وروسته له هغه چې زموږ پرخاوره، د شوروي اتحاد پوځي ځواکونو یرغل وکړ، د خلکو جهاد زور واخیست.

د شوروي سور لښکر چې د افغانستان د خلکو له کلک مقاومت سره مخ شو، له کلونو جګړو او ورانیو څخه وروسته د افغانستان پرېښودو ته اړ شو چې په پایله کې سور پوځ د ډېرو تلفاتو او درنو زیانونو د لیدو له امله د ۱۳۶۷ لمریز کال د سلواغې په ۲۶ مه نېټه له افغانستان څخه ووت. د پخواني شوروي اتحاد د پوځونو له وتلو وروسته، مجاهدینو د ډاکټر نجیب الله له رژیم سره هم مخالفت ښکاره کړ او خپل جهاد او مبارزو ته یې دوام ورکړ او د هغه رژیم یې د پخواني شوروي پلوي وګاڼه. د وخت د شوروي اتحاد د لښکرو تر وتلو وروسته د نجیب الله حکومت درې کاله نور هم دوام وکړ، تر هغه چې مجاهدین کابل ته راننوتل او د ۱۳۷۱ لمریز کال د غویي په اتمه نېټه یې سیاسي واک تر لاسه کړ. د ۱۳۷۱ لمریز کال د غویي (ثور) په اتمه پروفیسور حضرت صبغت الله مجددي د پېښور د پرېکړې په اساس د یوې لنډ مهالې دوه میاشتنۍ دورې لپاره د افغانستان د اسلامي دولت مشرتوب په غاړه واخیست.

د حضرت صبغت الله مجددي د دوه میاشتنۍ لنډ مهالې دورې له بشپړېدو وروسته

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۱۳۷۱ لمريز کال د چنګابښ (سرطان) په مياشت کې استاذ برهان الدين رباني د افغانستان د اسلامي دولت مشرتوب ترلاسه کړ. نوموړي د خپل حکومت په دوره کې دنده درلوده چې د آزادو او هر اړخيزو ټاکنو زمينه برابره کړي، خو د هغه مهال د ستونزمنو شرايطو او د مجاهدينو ترمنځ د جګړو د دوام له امله، د دې کار په ترسره کېدو بريالى نه شو او د ۱۳۷۵ لمريز کال د تلې تر مياشتې پورې يې خپل حکومت ته دوام ورکړ.

د ۱۳۷۵ لمريز کال د تلې په مياشت کې د طالبانو د تحريک په لاس د کابل د ښار د نيولو وروسته ملا محمد عمر مجاهد واک ته ورسيد او د افغانستان اسلامي امارت يې اعلان کړ. نوموړي د ۱۳۸۰ لمريز کال په لړم (عقرب) مياشت کې له واکه لرې شو او د هېواد په سياسي تاريخ کې نوې پاڼه پرانيستل شوه.

فعاليت

په ډلو کې د ښي لورې جملې له کيڼ لورې جملو سره داسې ونښلوئ چې صحيح مفهوم ورکړي.

- حضرت صبغت الله مجددي — د طالبانو پرمهال د افغانستان د دولت نوم و.
- د ۱۳۷۱ لمريز کال د چنګابښ په مياشت کې — استاذ برهان الدين رباني واک ته ورسيد.
- د افغانستان اسلامي امارت — د مجاهدينو د حکومت لومړنی مشر و.

ځواب ورکړئ

۱- په افغانستان کې د خلکو د جهاد لاملونه څه وو؟
۲- استاذ برهان الدين رباني په کوم کال واک ته ورسيد؟
۳- کابل په کوم کال د طالبانو لاس ته ولويد؟

کورنۍ دنده

د افغانستان د خلکو د جهاد په اړه خو کرښې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هېواد کې د دریوو وروستیو لسیزو د پېښو او بدلونونو پایلې

پوښتنه

ستاسو په فکر، زموږ په هېواد کې د جګړو او ورانیو لاملونه څه وو؟

زموږ هېواد د درې لسیزو (له ۱۳۵۲ څخه تر ۱۳۸۰ لمریز کال) په اوږدو کې د سیاسي بدلونونو او د بېلابېلو رژیمونو د تجربو شاهد و. دا بدلونونه او ناآرامۍ زموږ د خلکو د بدبختیو او د هېواد د ورانیو لامل وګرځېدل.

-کابو دوو میلیونو وګړو خپل ژوند له لاسه ورکړ او زموږ ډېر هېوادوال معلول شول.

- د پنځو میلیونو په شاوخوا کې وګړي د خپل وطن پرېښودو او مهاجرت ته اړ شول.

- ښارونه او کلي ویجاړ او یا ډېر زیانمن شول.

- دولتي ودانۍ، سړکونه، پلونه، فابریکې، کرنیز او د اوبو لګولو تأسیسات، د اوبو او برېښنا شبکې، د روغتیایي خدمتونو مرکزونه او ترانسپورتي سیستم یا خو وران او یا هم ډېر زیانمن شول.

- د هېواد تاریخي آثار او کلتوري ارزښتمن میراثونه، لکه: موزیمونه او تاریخي آبدات ویجاړ او یا خو تر ډېره حده زیانمن شول.

-د هېواد اقتصادي او ټولنیز پرمختګ په ټپه ودرید.

- خلک له ستونزو، لکه: بیکاري، ولږه او بې وزلیو سره مخامخ شول.

- جنګي او اخلاقي جرمونه ډېر شول او د خلکو بنسټیز او مدني حقونه تر پښو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې شول.

- ډېر عالمان او ښوونکي په شهادت ورسیدل.
- د ډېرو ښوونځیو ودانۍ یا خو ورانې او یا هم زیانمنې شوې.
- د ښوونې او روزنې د کیفیت کچه راټیټه شوه.

د هېواد په ډېرو سیمو کې د ماشومانو او ځوانانو لاس ښوونځي، ښوونې او روزنې ته نه رسېد او ډېر خلک نالوستي پاتې شول.

له دې امله اړینه ده چې افغانان په اتحاد او اتفاق سره ملي وحدت پیاوړی کړي او د پوهې په تر لاسه کولو د جګړې ورانې او ویجاړې ببرته ودانې او افغانستان پر یوه پرمخ تللي هېواد بدل کړي.

فعالیت

په ډلو کې د لاندنیو موضوعاتو په اړه خبرې وکړئ:

- په افغانستان کې د جګړې تاوانونه.
- د سولې اویووالي ګټې

ځواب ورکړئ

١- زموږ هېواد په کورنیو جګړو کې کوم تاوانونه وکړل؟

٢- زموږ د هېواد د جګړو د دوام لاملونه څه وو؟

٣.- د هېواد د آبادۍ او پرمختګ لپاره څه باید وکړو؟

کورنۍ دنده

په دې اړه چې شو د خپل هېواد ورانۍ څنګه ودانې کړو؟ خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بُن غونډه

پوښتنه

څه فکر کوئ، د بُن غونډه ولې جوړه شوه؟

په افغانستان کې د شخړو د له منځه وړلو، د ملي روغې جوړې د پلي کولو، د تلپاتې سولې د راوستلو، د بشري حقونو د رعایتولو او د یوه پراخ بنسټه ملي حکومت د جوړولو په موخه، د افغانانو د بېلابېلو سیاسي ډلو استازي د ۱۳۸۰ لمریز کال د لیندۍ په میاشت کې د آلمان د بُن په ښار کې، سره راغونډ شول. په پای کې دغه غونډه د ملګرو ملتونو د استازي الاخضر الابراهیمي تر مشرۍ لاندې جوړه او له ډېرو خبرو اترو وروسته لاندې پرېکړو ته ورسېدل:

- د شپږو میاشتو لپاره د لنډ مهالې ادارې جوړول.
- د بېړنۍ لویې جرګې پرانیستل او د ۱۸ میاشتو لپاره د "انتقالي" حکومت جوړول

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په دې موده کې به اساسي قانون تدوین، ټاکنې به تر سره او انتخابي حکومت به جوړ شي.

- د امنیت د راوستلو په موخه په افغانستان کې د نړیوالو ځواکونو استقرار او ځای پر ځای کېدل.

- د نړېوالې ټولنې په مرسته د افغانستان بیا رغاونه.

- له ټولو هېوادونو، په تېره بیا له ګاونډیو هېوادونو، سره د افغانستان د حکومت د دوستانه اړیکو ټینګښت.

فعالیت

په ډلو کې د بُن د غونډې په اړه خبرې وکړئ

ځواب ورکړئ

۱- د بُن غونډه د کومو موخو لپاره جوړه شوه؟

۲- د بُن غونډه له کومو ډلو څخه جوړه شوې وه؟

۳- د بُن په غونډه کې لنډ مهاله اداره او انتقالي حکومت د څه مودې لپاره تصویب شوي وو؟

کورنۍ دنده

د بُن د غونډې د پریکړو په اړه څوکرښې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډمهاله اداره

پوښتنه

څه فکر کوئ چې لنډ مهاله اداره څرنګه رامنځته شوه؟

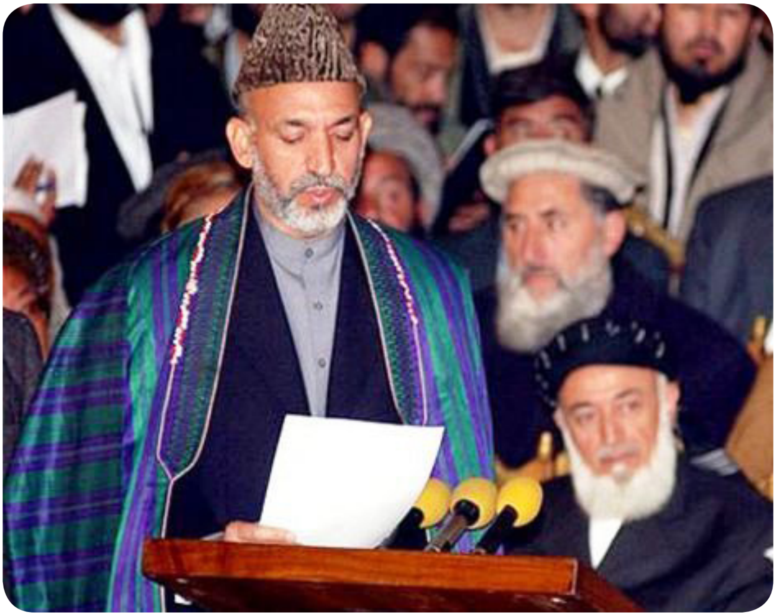

څنګه چې په تېر لوست کې مو ولوستل، د ۱۳۸۰ لمریز کال د لیندۍ (قوس) په میاشت کې د ملګرو ملتونو په مشرۍ د آلمان په بُن ښار کې د افغانانو تر منځ د سولې خبرې پیل شوې او د حامد کرزي تر مشرۍ لاندې د افغانستان د لنډ مهالې ادارې په جوړيدلو پای ته ورسېدې.

د ۱۳۸۰ لمریز کال دجدي په لومړۍ نېټه د استاد برهان الدین رباني په مشرۍ له

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامي دولت څخه د ښاغلي حامد کرزي په مشرۍ لنډ مهالې ادارې ته واک رسماً ورولېږدید او نوې کابینې کار پیل کړ.

په دې دوره کې د نجونو او هلکانو پر مخ دښوونځیو، مدرسو او پوهنتونونو دروازې پرانیستل شوې او ښځې په دولتي ادارو کې له کارکولو او زده کړو څخه برخمنې شوې. د ۱۳۴۳ لمریز کال اساسي قانـون د بُن د تړون لیک په اساس داجرا وړ شو. غیر دولتي موسسو خپل دفترونه په کابل کې پرانیستل او د هېواد بیا رغونه پیل شوه.

فعالیت

په دې اړه چې ولې لنډ مهاله اداره رامنځته شوه؟ په ډلو کې خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- په افغانستان کې د لنډمهالې کابینې چارې څه وخت او د چا په مشرۍ پیل شوې؟

۲- د افغانستان د اسلامي دولت واک له چا څخه حامد کرزي ته ولیږدول شو؟

۳- د لنډمهالې ادارې له جوړېدو کوم کارونه پیل شول؟

کورنۍ دنده

د لنډ مهالې ادارې په اړه څوکرښې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېړنۍ لویه جرگه

پوښتنه

ستاسو په فکر، بېړنۍ لویه جرگه څرنگه منځته راغله؟

د افغانستان د خلکو له مهمو او لرغونو دودونو څخه یو هم جرگې او لویې جرگې دي چې د هېواد د مهمو ستونزو د حل لپاره جوړېږي.

د بُن د پرېکړو پر اساس د افغانستان د راتلونکي د تعیین، د ملي یووالي د ټېنگښت او د ستونزو د حل او فصل په موخه په ۱۳۸۱ لمریز کال د غبرگولي له ۲۱ مې څخه تر ۳۰ مې نېټې پورې د کابل پولتخنیک پوهنتون کې د (۱۵۰۰) تنو په گډون بېړنۍ لویه جرگه جوړه شوه.

د بېړنۍ لویې جرگې د پرېکړو مهم ټکي دا وو:

- لنډ مهالې اداره دې واك د افغانستان انتقالي اسلامي دولت ته وسپاري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د لنډ مهالي اداري مشر حامد کرزی د ۱۸ میاشتو لپاره د انتقالي اسلامي دولت د رئیس په توګه وټاکل شو.

- د افغانستان د انتقالي اسلامي دولت د ریاست وړاندې شوې کابینه تأیید شوه.

- پرېکړه وشوه چې په دې موده کې به د هېواد اساسي قانون د لویې اضطراري جرګې په واسطه تصویب شي او حکومت ته دنده وسپارل شوه، چې په ځانګړي توګه د هېواد د بیا رغونې کړنلاره، ترتیب او د هغې د عملي کولو لپاره اقدام وکړي.

فعالیت

په ډلو کې د لویې بېړنۍ جرګې په اړه خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- د لویې بېړنۍ جرګې د استازو شمېر څو تنه و؟

۲- لویه بېړنۍ جرګه په کوم ځای کې دایره شوه؟

۳- په بېړنۍ لویه جرګه کې کومې پرېکړې وشوې؟

کورنۍ دنده

د بېړنۍ لویې جرګې په اړه خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دافغانستان انتقالي اسلامي دولت

پوښتنه

پوهېږئ، چې د افغانستان انتقالي اسلامي دولت څرنگه منځ ته راغی؟

بُن د تاريخي غونډې د تړون او د ۱۳۸۱ لمريز کال د بېړنۍ لويې جرگې د پرېکړو پر بنسټ لنډ مهالې ادارې خپل ځای د افغانستان انتقالي اسلامي دولت ته پرېښود.

د لنډ مهالي ادارې مشر حامد کرزی د لويې جرگې له خوا د رايو په اکثريت د افغانستان د انتقالي اسلامي دولت د مشر په توگه وټاکل شو. د افغانستان انتقالي اسلامي دولت ډېرې دندې درلودې چې دلته يې ځينې مهمې يې دا دي:

- د لويې جرگې له خوا د اساسي قانون تصويب.
- د خپلواکو او عادلانه ټاکنو ترسره کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د نويو پيسو(بانکنوټونو) چاپول او وېشل.
- د بشر د حقونو د خپلواک کمېسيون جوړول.
- د ترهګرۍ، نشه يي‌زو توکو او جناياتو پر وړاندې مبارزه کول.
- د نړۍ له ټولو هېوادونو، په ځانګړي توګه، له ګاونډيو هېوادونو سره د دوستانه او سوله ييزو اړيکو ټينګول.
- د ملي اردو جوړول.
- عمومي بې وسلې کول.

فعاليت

د افغانستان د انتقالي اسلامي دولت د دندو په اړه په ډلو کې خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

١- د افغانستان انتقالي اسلامي دولت څه وخت منځته راغی؟

٢- د افغانستان د انتقالي اسلامي دولت مهمې دندې بيان کړئ.

٣- لنډ مهالي اداري خپل ځای په کوم کال د افغانستان انتقالي اسلامي دولت ته پرېښود؟

کورنۍ دنده

د افغانستان د انتقالي اسلامي دولت د جوړښت په اړه څو کرښې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هېواد د بيارغونې پيل

پوښتنه

د بيارغونې کلمه مو کله اوريدلې ده؟

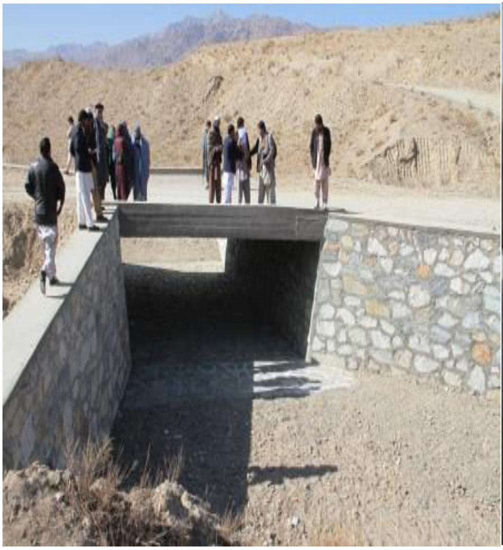

بيارغونه د هغو شيانو د بيا جوړولو معنا لري چې له منځه تللي وي او يا د استفادې وړ نه وي، لکه: پلونه، ښوونځي، سړکونه او داسې نور.
په خواشينۍ سره د تېل شوو جګړو او بهرنيو هېوادو د لاس وهنو له امله د ښارونو ارتباطي لارې، سوداګري، صنايع، پوهنه، کرنه، مالداري او د هېواد نورو توليدي بنسټيز تأسيسات يا په بشپړه توګه له منځه لاړل او يا هم ډېر زيانمن شول. د بُن د غونډې له جوړېدو وروسته چې د هغه پر اساس زموږ په هېواد کې نوی نظام جوړ شو. نړيوالې ټولنې ژمنه وکړه چې د افغانستان په بيا رغونه کې زموږ د هېواد له خلکو سره مرسته وکړي.
د حامد کرزي په مشرتوب د لنډ مهالې ادارې له جوړښت وروسته د نړۍ ځينې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېوادونو د افغانستان د حکومت ترڅنګ زموږ د هېواد بیارغاونې او ودانۍ ته ملا وتړله چې څینې بیلګې یې دا دي:

د زرګونو کیلو مترو سړکونو او د ښارونو ترمنځ د لویو لارو جوړول او پخول، د روغتونونو، ښوونځیو، پوهنتونونو، د برښنا د بندونو، مخابراتو، فابریکو او د هېواد د هوايي ډګرونو جوړول.

د هېواد د بیارغاونې په موخه د نړیوالې ټولنې ژمنې او د مرستو دوام د هېواد دبیارغاونې لپاره یو ښه فرصت ګڼل کېږي چې ساری یې په تېر مهال کې لږ په سترګو کېږي. په دې توګه د هېواد د بیارغاونې بهیر له پلان سره سم دوام ومومند او ورانۍ په ودانۍ بدلې شوې.

موږ باید کوښښ وکړو چې خپل هېواد د نورو هېوادونو ته له احتیاج څخه راوباسو، لیک او لوست ته مخه وکړو او خپل هېواد په خپل همت سره ودان کړو.

فعالیت

د هغو بیارغاونو په اړه چې تراوسه زموږ په هېواد کې شوې دي په ډلو کې خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- بیا رغاونه څه ته وايي؟

۲- د جګړې په کلونو کې ز موږ د هېواد کوم تأسیسات زیانمن شول؟

۳- موږ د خپل هېواد د آبادۍ په وړاندې څه مسؤولیتونه لرو؟

کورنۍ دنده

ستاسو په سیمه کې دولتي او غیر دولتي مؤسساتو (انجوګانو) څه کارونه ترسره کړي دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جمهوري رياست ټاکنې

پوښتنه

ستاسو په فکر، زموږ د هېواد لومړنی منتخب ولسمشر څرنګه و ټاکل شو؟

د جمهوري رياست په موخه دافغانستان خلکو لومړنۍ خپلواکې او عادلانه ټاکنې په ۱۳۸۳ لمريز کال کې تجربه کړې. دا ټاکنې د ۱۳۸۳ لمريز کا ل د تلې د مياشتې په ۱۸ مه د ملګرو ملتونو د استازو او د جمهوري رياست د کانديدانو د استازو په وړاندې تر سره شوې. په دې انتخاباتي مبارزو کې ۱۸ تنو فعال ګډون وکړ. دا ټاکنې په يوه آزاده او آرامه فضا کې ترسره شوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغان نارینه او ښځې د هېواد د ولسمشر د ټاکلو په موخه د رایې ورکولو ځایونو ته ولاړل او خپلې رأيې يې صندوقونو کې واچولې.

د ټاکنو خپلواک کميسيون د رايو له شمېرنې وروسته د ۱۳۸۳ لمريز کال د لړم د مياشتې په ۱۳ مه اعلان وکړ چې حامد کرزی له ۵۰٪ څخه د زياتو رايو په ترلاسه کولو سره ټاکنې گټلې دي. په دې توگه، حامد کرزی د اساسي قانون د ۲۱ مې مادې په اساس د پنځو کلونو لپاره د افغانستان د اکثريتو خلکو له خوا د هېواد د لومړني منتخب ولسمشر په توگه و ټاکل شو.

فعالیت

په دې اړه چې څرنگه يو تن د خپل استازي په توگه وټاکو په ډلو کې خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- د هېواد د جمهوري رياست لومړنۍ ټاکنې په کومه نېټه ترسره شوې؟

۲- د جمهوري رياست په ټاکنو کې څو تنو ځانونه نوماند کړي وو؟

۳-د ټاکنو پايله کله اعلان شوه او پايله يې څه وه؟

کورنۍ دنده

د ولسمشرۍ د ټاکنو په اړه څوکرښې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم څپرکی: د اسلام تاریخ

د څپرکي موخې:
- د اسلام څخه مخکې د عربستان له اقتصادي او ټولنیز حالت سره پیژندګلوي پیداکړي
- کعبه شریفه وپیژني
- د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د ماشومتوب او ځوانی له دورې سره پیژندګلوي پیدا کړي
- د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د ژوند په اړه معلومات ترلاسه کړي
- د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د بعثت او دعوت په اړه معلومات حاصل کړي
- مدینې منورې ته د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) او د مسلمانانو هجرت تشریح کړای شي
- د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) اخلاق او کړنې د خپل ژوند سرمشق وګرځوي
- د حضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) د غزاګانو په اړه توضیحات ورکړای شي
- د مکې د فتحې او د حضرت محمد ﷺ د رحلت په اړه معلومات وړاندې کړای شي.

پنځه دېرشم لوست

له اسلام څخه وړاندې د عربستان ټولنیز او اقتصادي حالت

پوښتنه: څه فکر کوئ، له اسلام څخه وړاندې د عربستان حالت څرنګه و؟

د اسلام د سپیڅلي دین له ظهور څخه وړاندې د عربستان د ټاپو وزمې خلک زیاتره په دښتو او ځینو یې په ښارونو، باندېو او د سمندر په څنډو کې ژوند کاوه. د هرې قبیلې وګړو له یوه مشر څخه چې د شیخ په نامه یادیده اطاعت کاوه.هغه خلکو چې په دښتو کې ژوند کاوه د اوښانو، مېږو او وزو په ساتنه کې بوخت و او په هر ځای کې به یې چې د څړ ځایونه وموندل، هلته به تلل . د څارویو له شیدو، غوښو، پوستکو او وړیو څخه به یې د ژوندانه اړتیاوې پوره کولې. هغو خلکو چې په ښارونو او باندېو کې ژوند کاوه، ځینې یې په سوداګرۍ بوخت و او د اړتیا وړ توکي به یې له یمن او شام څخه خپلو سیمو ته راوړل او هلته به یې پلورل.

مکه چې د عربستان تر ټولو مهم ښار و، د یمن، شام او حبشې د سوداګریزې لارې په سرکې پرته وه او له دغه ښار څخه هرلورې ته سوداګریزې لارې غزیدلې وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه مهال په عربستان کې ټول واک د نارینه وو په لاس کې و او ښځو ته پوره حق نه ورکول کېده هغوی د معمولي توکو په څېر خرڅېدلې، د لوڼو درلودل يې عيب ګاڼه او هغوی به يې په خاوروکې ژوندۍ ښخولې. هر څوک به چې ځواکمن و هر څه به يې په واک کې و او نور به له هرڅه نه بې برخې و.

د هغوی په منځ کې په وړو وړو خبرو جګړه کېدله او څوک به چې په جګړه کې مغلوب شو، کور به يې لوټ کېده او خپله به د مريي په څېر خرڅېده.

دهغې وخت عربان د علم او تمدن څخه بې برخې وو، هغه مهال، د هغو په منځ کې ناوړو کارونو دود درلوده او پرهغوکارونو يې وياړ کاوه، خو سره له دې، مېرانه، سخاوت، وفا او مېلمه پالنه هم د هغوی په منځ کې موجود وو.

فعاليت

له اسلام څخه وړاندې د عربستان د خلکو د اقتصادي حالت په اړه په ډلو کې بحث وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- د مکې ښار چېرته دی؟

۲-په عربستان کې له اسلام څخه وړاندې له ښځو سره څرنګه چلند کېده؟

۳- هغو عربو چې په ښارونو کې ژوند کاوه، په کومو کارونو بوخت وو؟

کورنۍ دنده

له اسلام څخه وړاندې د عربستان د ټاپو وزمې د حالاتو په اړه څو کرښې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کعبه شریفه

پوښتنه

ستاسو په فکر، له دیني اړخه کعبه شریفه څه اهمیت لري؟

حضرت ابراهیم (ع) د خدای (جَلَّ جَلاَلُه) په امر کعبه شریفه ودانه کړه چې هلته د لـوی خدای(جَلَّ جَلاَلُه) عبادت وشي او د مسلمانانو د یووالي سمبول وي.

په لومړیو کې د عربستان د ټاپووزمې اوسیدونکي د ابراهیم (ع) لارویان وو او د خدای (جَلَّ جَلاَلُه) په وحدانیت یې ایمان درلود، خو د وخت په تېریدو د مکې او د هغې د شاوخوا دسیمو خلکو بت پرستي پیل کړه، هغوی به چې کومې مجسمې له ډبرو، لرګیو او فلزاتو څخه جوړولې هغه به یې په کعبه کې اېښودلې او د هغو عبادت به یې کاوه، هرې قبیلې به ځانګړي بت درلود، چې له دې امله کعبه د ټولو قبیلو د زیارت ځای و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قریشو د قبیلې خلکو هم د نورو قبیلو په شان بتان لمانځل او په خرافاتو یې عقیده درلوده. د قریشو اشرافو هم د بت لمانځنې ښخه ننګه کوله، ځکه چې هغوی به د سوداګریزو کاروانونو له تګ او راتګ او له هغو سوغاتونو ښخه چې هغوی به بتانو ته ډالۍ کولې ګټه پورته کوله.

د مکې اوسیدونکي په سوداګریو بوخت وو او ځینو یې د کعبې شریفې اړوندې چارې پرمخ بوولې. د بني هاشم قبیلې د حاجیانو لپاره د اوبو، ډوډۍ او د نورو اړینو شیانو د چمتو کولو دنده په غاړه درلوده. همدارنګه د حج په موسم کې به یې حاجیانو ته اسانتیاوې برابرولې او دا کار یې ځانته ویاړ ګاڼه.

مکه معظمه د کعبې د شتون له کبله د ډېر اهمیت لرونکې ده او کعبهٔ شریفه د مسلمانانو قبله او د هغوی د یووالي سمبول دی، د حج فریضه چې د اسلام د سپېڅلي دین یو مهم رکن دی هلته اداکېږي.

فعالیت

په ډلو کې د کعبې شریفې په اړه خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- کعبه شریفه چا ودانه کړه؟

۲- قریشو کوم کار په سرته رسولو ویاړ کاوه؟

۳- د مکې مشرکانو به خپل بتان چېرته اېښودل؟

کورنۍ دنده

د کعبې شریفې د اهمیت په اړه څو کرښې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) ماشومتوب

پوښتنه

ستاسو په فکر، د حضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) د ماشومتوب مهال څرنګه و؟

حضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) د عبدالله زوي، د عبدالمطلب لمسی، د بني هاشمو له قبیلې او موریې بي بي آمنه نومیده. په ۵۷۱ م کال، د فیل له پېښې څخه یوکال وروسته وزېږید.

د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) پلار عبدالله په هغه سفرکې چې د ده له زېږیدو څخه مخکې یې یثرب(مدینې) ته کړی و، ناروغ او په مدینه منوره کې وفات شو.

کله چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د عربو د هغه مهال د دود له مخې، چې خپل نوی زیږیدلی ماشومان به یې د شیدو ورکولو او د ښې روزنې لپاره له ښارونو څخه بېدیاو ته لېږل، بي بي آمنې هم رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د شېدو ورکولو لپاره حلیمې سعدیې ته وسپاره.رسول الله (صلی الله علیه وسلم)څلور کاله د بني سعد په قبیله کې له حلیمې سعدیې سره تیر کړل.

کله چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) شپږ کلن شو، مور یې (بي بي آمنه) وفات شوه، له هغه وروسته یې نیکه (عبدالمطلب) د هغه پالنه او ساتنه په غاړه واخیسته او په اته کلنۍ کې یې نیکه هم وفات شو، له هغه وروسته یې تره ابوطالب ترخپلې پالنې او روزنې لاندې ونیوه.

ابوطالب چې یو سوداګر و په ځینو سفرونو کې به یې حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) هم له ځان سره بووه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله (صلی الله علیه وسلم) چې د ماشومتوب له مهاله د ښو اخلاقو او صفاتو څښتن و، هېڅکله يې داسې کار نه دی کړی چې هغه د ادب او مېړانې خلاف وي.

که موږ د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) اخلاق او صفات په ځان کې را ژوندي او عمل پرې وکړو، نو يوه مهذبه اسلامي ټولنه به ولرو .

فعاليت

لاندې جملې په ډلو کې داسې سره ونښلوئ چې مفهوم يې سم او بشپړ شي.

په ۵۷۱ م کال کې	د رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) پلار و.
په شېږ کلنۍ کې	د رسول اکرم صلی الله علیه وسلم) نيکه و.
په اته کلنۍ کې	د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) مور وه
عبدالله	د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) مور وفات شوه

ځواب ورکړئ

۱- رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په کوم کال کې وزېږېد.؟

۲- آيا د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د پلار، مور، دايې، تره او نيکه نومونه مو زده دي؟

۳- د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) دايي څوک وه؟

کورنۍ دنده

د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د اخلاقو په اړه په خپلو کتابچو کې څوکرښې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د ځوانۍ دوره

پوښتنه

د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د ځوانۍ د مهال په اړه مو کله څه اورېدلي دي؟

رسول الله(صلی الله علیه وسلم)په ځوانۍ کې هم د ښو اخلاقو، ښه چلند، پر ژمنه، وفادارۍ، امانت ساتلو او رښتینولۍ کې ډېر شهرت درلود.له دې امله به يې هغه امين باله او د عقل لوړوالي يې، هغه له نورو څخه ځانګړی کړی و.

د پورتنيو صفاتو په پام کې نيولو سره د قريشو د شتمنې او عزتمنې ښځې بي بي خديجې پام حضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) ته واوښت، بي بي خديجې(رض) له رسول الله (صلی الله علیه وسلم) څخه وغوښتل چې د هغې د سوداګريز کاروان مشري چې شام (سوريې) ته يې د تللو هوډ کړی و پر غاړه واخلي، پيغمبر (صلي الله علیه وسلم) وړانديز ومانه او د بي بي خديجې(رض) سوداګريز مالونه يې شام ته يووړل او له ډېرې ګټې سره بېرته راغی. کله چې قافله مکې ته راورسېده، د بي بي خديجې(رض) غلام (ميسره) چې له رسول الله (صلی الله علیه وسلم) سره په دغه سفر کې ملګری و،د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د ښو اخلاقو او فضايلو په اړه بي بي خديجې ته کيسه وکړه. له همدې کبله خو بي بي خديجې پيغمبر (صلی الله علیه وسلم) ته د واده کولو وړانديز وکړ چې د رسول الله (صلی الله علیه وسلم)له خوا ومنل شو. په دغه مهال پيغمبر(ص) (۲۵) کلن و او بي بي خديجه (رض) (۴۰) کلنه وه.

رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د ځوانۍ پرمهال د مکې له ځينو ځوانانو سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مظلومانو د دفاع په موخه د «حلف الفضول» په نامه تړون وکړ، همداراز، هغه حضرت (صلی الله علیه وسلم) په ۳۵ کلنۍ، یعنې کله چې قریشو د کعبې د بیا جوړولو هوډ وکړ، د حجرالاسود د اېښودلو پرسر د هغوی ترمنځ ناندرۍ رامنځته شوې چې د ډېرو خبرو اترو وروسته د قریشو مشرانو د دغه اختلاف او ناندریو د حل په موخه داسې پرېکړه وکړه، هرڅوک چې له ټولو د مخه د کعبې دروازې ته راغی د هغه حکمیت به منو، په دغه مهال پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) کعبې ته ورننوت، ټولو نارې کړې چې امین راغی، رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په ځانګړي فکر او تدبیر سره حجرالاسود په یوه څادر کې کېښوده او د څادر څنډې یې د قریشو مشرانو په لاس کې ورکړې چې په دې توګه یې د یوې سختې وینې توئیدنې مخه ونیوه.

نو موږ باید د پیغمبر (صلي الله علیه وسلم) له اخلاقو او کردارونو څخه ځانته بېلګه جوړه او د هغه لارویتوب وکړو.

فعالیت

د لاندې مفاهیمو په اړه په ډلو کې خبرې وکړئ:

امانت ساتل- رېښتینولي او صداقت.

ځواب ورکړئ

۱-پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) ولې په «امین» مشهور و؟

۲- پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) د حجرالاسود د ایښودلو ستونزه څرنګه حل کړه؟

۳- پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) په څو کلنۍ کې له بي بي خدیجې (رض) سره واده وکړ؟

کورنۍ دنده

د پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) د اخلاقو په اړه څو کرښې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) بعثت

پوښتنه

څه فکر کوئ چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) څرنګه په پیغبری مبعوث شو؟

حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم)به هرکال یوه میاشت (روژه) کې د حِرا غار ته ورتللو چې نوموړی غار مکې معظمې ته نږدې. د ((نور په غره)) کې پروت دی. هلته به یې د الله (جَلَّ جَلاَلُه)د قدرتونو او د هغو د شته منظرو په اړه چې په سترګو کېدې، فکر او عبادت کاوه.

یوه ورځ چې حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) له زیږیدو څخه څلوېښت کاله تېرشوي وو، په ۶۱۰ کال د روژې د میاشتې په اوولسمه نېټه جبرائیل(ع) هغه حضرت (صلی الله علیه وسلم) ته راښکاره شو او ورته ویې ویل: ولوله، رسول الله (صلی الله علیه وسلم) چې ډېر وېرېدلی و ځواب یې ورکړ، زه خو لوستونکی نه یم. جبرائیل(ع) پیغامبر(صلی الله علیه وسلم) کلک په غېږه کې راونیوه او فشار یې ورکړ،وروسته یې پرېښود بیایې ورته وویل: ولوله، محمد (صلی الله علیه وسلم) بیاهم وویل: لوستونکی نه یم، جبرائیل(ع) د دریم ځل لپاره داسې کلک په غېږکې ونیوه چې د بې هوښی احساس یې وکړ. بیایې هغه پرېښود او ورته یې وویل: ولوله د خپل رب پرنامه، هغه رب چې پیداکړی یې دی له غوټه شوې وینې څخه، ولوله چې ستا رب ډېر کریم دی، هغه رب چې انسان ته یې د قلم په واسطه هغه څه وښودل چې پرې نه پوهېده. دا د قرآنکریم لومړنی آیت دی چې پر حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) نازل شو.

رسول الله(صلی الله علیه وسلم) له دغې پېښې څخه په وېره کې شو،کورته وګرځېد او بي بي خدیجې ته یې وویل: ماونغاړه! پرځان وېرېږم، بي بي خدیجې ورڅخه د علت پوښتنه وکړه، محمد (صلی الله علیه وسلم) هغې ته د پېښې کیسه وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بي بي خديجې پيغامبر (صلى الله عليه وسلم) ته وويل: اى محمد (صلى الله عليه وسلم) الله (جَلَّ جَلاَلُه) به تا هېڅكله؛ ګمرا او خوار نه كړي، له خپلوانو سره صله رحمي كوې، د بې وزلو لاس نيوى او ورسره مرسته كوې، مېلمه پال يې او كوم چې حق دي، سرته يې رسوې.

همدغه و چې د قرآنكريم په نازلېدلو سره محمد(صلى الله عليه وسلم) په پيغامبرۍ مبعوث شو او خلک يې د بت پرستۍ پر ځاى د يوه خداى (جَلَّ جَلاَلُه) عبادت ته د قيامت پر ورځ د ايمان راوړلو او د خپلې پيغمبرۍ منلو ته يې راوبلل. د الله (جَلَّ جَلاَلُه) له خوا پر پيغمبرۍ باندې د محمد(صلى الله عليه وسلم) غوره كولو ته بعثت وايي.

هغه كسان چې لومړى په اسلام مشرف شول: په نارينه وو كې، ابوبكرصديق رضي الله عنه، په ښځو كې بي بي خديجه (رض)، په هلكانو كې علي رضي الله عنه او په غلامانو كې زيد بن حارثه وو.

قرآنكريم د الله (جَلَّ جَلاَلُه) وروستنى كتاب او حضرت محمد (صلى الله عليه وسلم) د هغه وروستنى پيغمبر دى او له هغه څخه وروسته بل پيغمبر نه راځي.

فعاليت

په ډلو كې د ښوونكي په مرسته پر پيغمبرۍ باندې د محمد (صلى الله عليه وسلم) د مبعوث كېدلو د څرنګوالي په اړه خبرې وكړئ.

ځواب وركړئ

١- محمد (صلى الله عليه وسلم) ولې د حِرا غار ته تللو؟
٢- پيغمبر(صلى الله عليه وسلم) په كوم كال او په څوكلنۍ كې په پيغمبرۍ مبعوث شو؟
٣- لومړني كسان چې په اسلام مشرف شول، نومونه يې واخلئ؟

كورنۍ دنده

د اسلام د سپېڅلي دين د ښېګڼو په اړه له خپلو مشرانو څخه وپوښتئ او په خپلوكتابچو كې يې وليكئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) دعوت

پوښتنه

ستاسو په فکر، رسول الله (صلی الله علیه وسلم) له بعثت څخه وروسته له کومو ستونزو سره مخ شو؟

له هغه وروسته چې حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) په پیغمبرۍ مبعوث شو، خلک یې په پټه توګه د اسلام سپیڅلي دین ته دعوت کول. په دې کار سره، د مکې یوشمېر زورېدلو خلکو او ځینو مشرانو، د اسلام سپیڅلي دین ومانه، د درې کلونو له تېرېدو وروسته خدای(جَلَّ جَلاَلُه) حضرت (صلی الله علیه وسلم) ته فرمان وکړ، ترڅو خلک په ښکاره توګه اسلام ته دعوت او هغوی له بت پرستۍ څخه منع کړي. حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د دعوت لپاره د ارقم کور وټاکه او هغه آیتونه چې پر حضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) نازلېدل هغه به یې مسلمانانو ته ویل او د خدای (جَلَّ جَلاَلُه)احکام یې هغوی ته ورزده کول.

د اسلام دین ورځ په ورځ پراخېده او خلکو له دې دعوت څخه هرکلی کاوه. د مکې د کفارو مشران، د اسلام له نفوذ څخه په وېره کې شول، هغوی به ویل که چېرته بت لمانځنه له منځه لاړه شي، نو هېڅ کله به ونشي کولای چې پرخلکو واکمني وکړي. له دې امله سره راټول او د حل د لارې په فکر کې شول.

هغوی په لومړي سرکې تصمیم ونیو چې حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) په پیسو او یا د مقام په ورکولو راضي او د خدای (جَلَّ جَلاَلُه) له لارې څخه یې وباسي، ترڅو د اسلام دین له پرمختګ څخه مخنیوی وکړو. هغوی رسول الله(صلی الله علیه وسلم) ته داسې پیغام ولېږه:

« له دې دعوت څخه لاس واخله، په بدل کې هرڅه که وغواړې تاسو ته یې درکوو، که وغواړې خپلې شتمنۍ به ستاسو په واک کې درکړو او هم تاسو خپلې مشرۍ ته ټاکو، که ناروغ یاستئ درملنه مو کوو».

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) په ځواب کې وویل: « په خدای قسم، که لمر مې په ښي لاس او سپوږمۍ مې په کیڼ لاس کې راکړي، ترڅو له دې دعوت څخه لاس واخلم، هیڅ کله به داسې ونه کړم، آن تردې که په دې لاره کې خپل ځان هم له لاسه ورکړم ».

کله چې د کفارو مشران وپوهېدل چې حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د اسلام له دعوت څخه لاس نه اخلي د هغه او د هغه د یارانو د زوررولو او تنګولو په فکر کې شول. بلال، یاسر، سُمیه او د هغه (صلی الله علیه وسلم) ډېرو نورو یارانو د سختو شکنجو لاندې مقاومت وکړ او ځینې یې په شهادت ورسېدل، آن تردې چې په خپله پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) هم له دغو زوررولو څخه په امن کې پاتې نشو او په لارو او کوڅو کې به پر هغه (صلی الله علیه وسلم) یرغل کېده.

له دې ټولو ستونزو سره سره، رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) په خپل هوډ او پرېکړه کې ثابت پاتې او د اسلام له دعوت او د یوه خدای (جَلَّ جَلاَلُه) له عبادت څخه یې لاس وانه خیست.

موږ باید د ژوندانه په ټولو چارو کې د هغه حضرت (صلی الله علیه وسلم) پیروي وکړو.

فعالیت

د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د دعوت په اړه په ډلو کې خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د بعثت په پیل کې خلک اسلام ته څرنګه دعوت کول؟

۲- حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د مشرکانو د وړاندیز په ځواب کې څه وویل؟

۳- حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) له څوکلونو وروسته خپل دعوت ښکاره کړ؟

کورنۍ دنده

د ستونزو په وړاندې د صبر او زغم په اړه څوکرښې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حبشې ته د مسلمانانو هجرت

پوښتنه

ستاسو په فکر، د مسلمانانو د هجرت لاملونه څه وو؟

کله چې په مسلمانانو باندې د مشرکانو له خوا کړاوونه او ربړوونه ډېر شـــول، نو پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) مسلمانانو ته امر وکړ چې حبشې ته هجرت وکړي، ځکه چې د حبشې پاچا یو عادل او زړه سواند شخص و. له همدې کبله مسلمانانو دوه ځلې حبشې ته هجرت وکړ. په لومړي ځل کې (۱۲) تنو نارینه وو او څلورتنو ښځو چې په هغوی کې عثمان بن عفان ﷺ او د پیغمبر (صلي الله علیه وسلم) لور رقیه (د عثمان ﷺ مېرمن) او جعفر بن ابي طالب ﷺ ګډ وو او په دویم ځل (۸۳) نارینه وو او (۱۸) ښځو هجرت وکړ.

کله چې مشرکین خبرشول، نو ډېر په غوسه شول او د اسلام پرضد یې مبارزه لاسخته کړه. هماغه وو چې د قریشو کفارو ژمنه وکړه چې له مسلمانانو سره اړیکې وشلوي او له هغوی سره راشه درشه او خپلوي ونه کړي او په دې اړه یې یوه عهدنامه ولیکله او په کعبه کې یې کېښودله.

له هغه وروسته پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) او ملګري یې له مکې څخه بهر د شعب ابي طالب په دره کې اوسېدل او هلته یې درې کاله په ډېرو سختو

(c) ketabton.com: The Digital Library

حالاتو کې ژوند تېرا وه، تر دې چې پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) د خدای (جَلَّ جَلاَلُه) له لوري خبر شو چې (ویانو) د کفارو عهدنامه خوړلې ده. ابوطالب په دې اړه د مکې کافرانو ته خبر ورکړ او ویې غوښتل چې عهدنامه راوړي او داسې یې وویل: که د رسو الله (صلی الله علیه وسلم) خبره رښتیا نه وه، نو هغه (صلي الله علیه وسلم) به درته وسپارو. کافران لاړل او ویې لیدل چې د رسول الله(صلي الله علیه وسلم) او مسلمانانوخبره رښتیا ده، په دې توګه هغوی پیغمبر(صلی الله علیه وسلم) ته اجازه ورکړه چې بېرته مکې ته وګرځي. له هغه وروسته پیغمبر(صلي الله علیه وسلم) له هر فرصت څخه دمخه اسلام ته د خلکو رابللو په برخه کې ګټه پورته کوله. د حج پرمهال چې خلک مکې ته راتلل، پیغمبر(صلی الله علیه وسلم) به هغوی ته د اسلام په اړه معلومات ورکول او د هغوی په وسیله به یې د خلکو غوږو ته د اسلام بلنه وررسوله. د هغو کسانو له ډلې څخه چې د پیغمبر(صلی الله علیه وسلم)بلنه یې ومنله د مدینې د « اوس» او «خزرج» قبیلو ځینو خلک وو. نو په دې توګه، یثرب ته د مسلمانانو د هجرت لاره هواره شوه.

فعالیت

حبشې ته د مسلمانانو د هجرت په اړه په ډلو کې خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- مسلمانانو د لومړي ځل لپاره چیرته هجرت وکړ؟ او ولې؟

۲- د قریشو کافرانو د مسلمانانو پرضد څه ژمنه وکړه؟

۳- پیغمبر(صلی الله علیه وسلم) او ملګرو یې په شعب ابي طالب کې څو کاله تېرکړل؟

کورنۍ دنده

د مسلمانانو د هجرت په اړه ځوکرښې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یثرب (مدینې) ته د مسلمانانو هجرت

پوښتنه

څه فکر کوئ، مسلمانانو یثرب(مدینې) ته ولې هجرت وکړ؟

له یثرب (مدینې) څخه د دوو قبیلو مشران د کعبې د زیارت او طواف لپاره د مکې ښار ته راغلل، په مکه کې د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم)لخوا هغوی د اسلام سپیڅلي دین ته راوبلل هغوی هم دعوت ومانه او اسلام یې راوړ. هغوي په یثرب کې د خدای (جَلَّ جَلاَلُه) د پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) او یارانو ته د پنا ورکولو ژمنه وکړه. له هغه وروسته د یثرب مسلمانان د انصارو (مرسته کوونکو) په نامه ونومول شول او ژمنه یې وکړه چې په هغه ځای کې به له هغوی څخه دفاع کوي.

حضرت محمد(صلی الله علیه وسلم)مسلمانانو ته اجازه ورکړه، ترڅو د یثرب پرلور هجرت وکړي. مسلمانان د یثرب په لور روان شول، پرته له پیغمبر (صلی الله علیه وسلم)، حضرت ابوبکرصدیق رضي الله عنه، حضرت علي رضي الله عنه او له هغو کسانو څخه چې د مشرکانو په بند کې وو، نورو ټولو د یثرب لاره په مخکې ونیوله.

کله چې مشرکان خبر شول چې د اوس او خزرج قبیلو مسلمانانو ته پناه ورکړې او د هغوي لپاره یې د ژوند آسانتیاوې برابرې کړي دي، په ویره کې شول او ویې وویل: که حضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) له هغوی سره یوځای شي سوداګري، اقتصاد او دیني زعامت به یې له ګواښ سره مخامخ او په پای کې به له منځه لاړ شي او د اسلام دین به پراختیا ومومي.

نو د قریشو مشرانو د ابوجهل په مشرۍ پریکړه وکړه چې حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) په شهادت ورسوي. د دې کار د ترسره کولو لپاره یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سل تنه وګمارل او د شپې له خوا يې د حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) کور کلابند کړ.

رسول الله (صلی الله عليه وسلم) په خپل بستر کې حضرت علي ﷺ بیده کړ او خپله د حضرت ابوبکر صدیق ﷺ سره د ثور د غار په لوري روان شو. د درې ورځو له تېرېدو څخه وروسته يې د يثرب په لوري لاره ونيوله. په لومړي سر کې د قبا سيمې ته لاړل او د انصارو او مهاجرينو لخوا يې تود هرکلی وشو او هلته يې د قبا په نامه د جومات بنسټ کېښود. بيا د يثرب پر لوري روان شول.

په هغه ځای کې د اسلام پيامبر (صلی الله عليه وسلم) له مسلمانانو سره يوځای د نبوي جومات د جوړولو کار پيل کړ. همدارنګه، د مهاجرو او انصارو ترمنځ د اخوت او ورورولۍ تړون لاسليک شو او د اسلامي حکومت بنسټ يې کېښود چې له هغه وروسته د يثرب نوم په مدينه منوره بدل شو.

فعاليت

يثرب ته د مسلمانانو د هجرت په اړه په ډلو کې خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- د يثرب مسلمانان ولې په انصارو (مرستندويه) باندې ونومول شول؟

۲- د يثرب خلکو مسلمانانو ته څه ورکړل؟

۳- د يثرب په لوري هجرت کې له پيغمبر(صلی الله عليه و سلم) سره چا ملګرتيا وکړه؟

کورنۍ دنده

مدينې ته د مسلمانانو د هجرت په اړه يومطلب په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مدينه منوره کې د حضرت محمد (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) لارښوونې او تعليمات

پوښتنه

څه فکر کوئ، رسول الله (صلی الله عليه وسلم) مسلمانانو ته څرنګه لارښوونې او تعليمات ورکول؟

رسول الله (صلی الله عليه وسلم) په مدينه منوره کې د اسلامي حکومت د بنسټ اېښودلو وروسته، مسلمانان، خپلواک، يو لاس او سره يو کړل.
د مسلمانانو په ښوونه او روزنه يې پيل وکړ، هغوی ته يې د اسلام د مبارک دين تعليم ورکاوه، خلک يې له شرك او خرافاتو څخه منع کول او د لمونځ، روژې، زکات او حج اداکولو ته يې رابلل. له بدو کارونو څخه چې د اسلام څخه پخوا دود و، منع کول، نيکو او غوره کارونو ته يې رابلل، لکه: اخلاص، رښتياويل، مېړانه، مساوات، عدالت، صبر، يو بل ته درناوی، د يتيمانو پالنه، له غريبانو سره مرسته، مور او پلار ته درناوی، له ښځو سره ښه چلند، او نور، په پای کې يې داسې ټولنه رامنځته کړه چې تر ننه پورې يې سارى نه ليدل کيږي.
رسول الله (صلی الله عليه وسلم) به په ډېرو چارو کې له صحابه وو کرامو سره مشوره کوله او د هغوی خبرې به يې اورېدلې، په ټولنه کې يې نظم، امن، عدالت، مساوات او ورورګلوي راوسته او قانون به يې پر ټولو يوشان عملي کاوه.
رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د ټول بشريت لپاره رحمت و، تل به يې خلکو ته سوله او هوسا ژوند غوښته، د هغه (صلی الله عليه وسلم) د نېکو او ښو اخلاقو له امله د جزيرة العرب خلکو د اسلام مبارک دين ومانه او د ژوند په ټولو برخو کې به يې عملي کاوه او داسې اشخاص يې وروزل چې هريو يې د علم، ښو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخلاقو، مېرانې، سخاوت او زړ ورتيا بېلګې وې. د کفارو مشرانو به تل رسول الله (صلی الله عليه وسلم) او مسلمانانو ته ګواښونه کول او جګړو ته به يې لمن وهله.
د رسول الله(صلی الله عليه وسلم) له ټولو غزاګانو څخه موخه: د ظلم مخ نيوی، د اسلام دين خپرول، د شرک او کفر له منځه وړل، د عدل او انصاف رامنځته کول، خلک له غلامې څخه خلاصول، د علم خپرول او د ناپوهي له منځه وړل و.
حضرت محمد(صلی الله عليه وسلم) د جګړي په مهال د زړو، ماشومانو، ښځو، او هغو کسانو د وژلو مخه نيوه چې په جګړه کې به يې ګډون نه درلود. همداراز، له بنديانو سره به يې هم ښه چلند کاوه.

فعاليت

د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د لارښوونو په اړه په ډلو کې خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- رسول الله (صلی الله عليه وسلم) به خلک څه ته رابلل؟
۲- رسول الله (صلی الله عليه وسلم) به خلک له کومو کارونو څخه منع کول؟
۳- رسول الله(صلی الله عليه وسلم) به خلکو ته د کومو کارونو امر کاوه؟

کورنۍ دنده

د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د غزاګانو موخه څه وه؟ په دې اړه په خپلو کتابچو کې يو مطلب وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مکي فتح او د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) رحلت

پوښتنه

څه فکر کوئ، مکه معظمه څرنګه فتح شوه؟

د هجرت په شپږم کال چې د سولې کوم تړون د قریشو د کفارو او مسلمانانو ترمنځ ټینګ شوی و، د هجرت په اتم کال د کفارو له خوا مات شو. له دې وروسته حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) لس زرکسیزه لښکر تیار او د مکې پر لور یې حرکت وکړ، کله چې مکې ته ورسیدل، ابوسفیان او د قریشو نور مشران له جګړې پرته حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم)ته تسلیم شول. حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) له هغوی سره د مهربانۍ چلند وکړ او پخپله خواکې یې ځای ورکړ او ورته ویې ویل: هرڅوک چې کعبې ته ننوت په امن کې دی څوک چې د ابوسفیان کور ته پناه یوسي او یا هم په خپلو کورونو کې پاتې شي په امن کې دي. رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د کعبې طواف وکړ او بتان یې له منځه یووړل، وروسته کعبې ته دننه شو او دوه رکعته لمونځ یې ادا کړ او د قریشو کفارو ته یې داسې وویل: ((نن ورځ هغه څه تاسو ته وایم چې یوسف (ع) مخکې خپلو ورونړو ته ویلي و. نن پر تاسو کومه ملامتیا نشته ټول آزاد یاست)).

له هغه وروسته حضرت محمد (صلي الله علیه وسلم)د صفا په غره ودریده او ټولو خلکو له هغه سره بیعت وکړ. رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په مکه معظمه کې (۱۹) ورځې تېرې کړې او بېرته مدینې منورې ته وګرځېد.

حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم)له هغه وروسته چې رسالت یې تکمیل او د اسلام سپیڅلي دین یې ټول عربستان کې خپور کړ، بیا د هجرت په لسم کال د ذوالقعدې په میاشت د حج د مراسمو د ادا کولو په موخه د سلو زرو اصحابو کرامو سره د مکې پر لوري روان شو د حج د مراسمو د ادا کولو وروسته یې د عرفات په غونډۍ مسلمانانو ته ارزښتناکه او له محتوی ډکه وینا وکړه چې ځینې ټکي یې دلته یادوو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د جاهلیت د وخت اړوندې ټولې چارې منع دی.
- ستاسو مال او یو د بل وینې تویونه پرتاسو حرام دي.
- د ښځو د حقونو په اړه له خدای (جَلَّ جَلالَهُ) څخه ووېرېږئ، ښځې پرتاسو او تاسو پرښځو حقونه دي.
- ما تاسو ته دوه شیان پرېښي دي، که په هغه عمل وکړئ، هېڅ کله به لاره ورکه نه کړئ او هغه د الله (جَلَّ جَلالَهُ) کتاب او زما سنت دی
- د یوه خدای (جَلَّ جَلالَهُ) عبادت وکړئ، پنځه وخته لمونځونه ادا کړئ، روژه ونیسئ، د مالونو زکات په خوښۍ ورکړئ او د بیت الله حج ادا او جنت ته دننه شئ.

حضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) د دغې وینا او د حج د مراسمو د بشپړولو څخه وروسته، چې د حجت الوداع په نامه یادېږي، مدینې منورې ته راستون شو او څه موده وروسته ناروغه شو چې د دغې ناروغۍ له امله یې د هجرت په یوولسم کال د (۶۳) کلونو په عمر له دې نړۍ څخه رحلت وکړ.

پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) داسې شخصیت وچې قرآن کریم د هغه مبارک په وجود کې په عملي توګه څرګند شوی و، د هغه ژوند د ټولو مسلمانانو لپاره غوره بېلګه ده.

فعالیت

تش ځایونه په خپلوکتابچو کې په مناسبو کلمو ډک کړئ!

- مکه معظمه په .... پرته .... فتحه شوه.
- د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) ژوند .... لپاره یوه .... ده.

ځواب ورکړئ

۱- مکه معظمه څرنګه فتحه شوه؟

۲- حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم)په کوم کال کې رحلت وکړ؟

۳- حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم)څرنګه شخصیت و؟

کورنۍ دنده

دحضرت محمد (صلی الله علیه وسلم)د شخصیت په اړه یو مطلب چمتو او بله ورځ یې په ټولګي کې وړاندې کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام او په جزيرة العرب کې د هغه بدلونونه

پوښتنه

ستاسو په نظر، په جزيرة العرب کې د اسلام سپیڅلي دين څه بدلونونه راوستل؟

د عربستان د ټاپو وزمې خلک تر اسلام وړاندې مشرکان او د بتانو عبادت يې کاوه، په ځينو سيمو، لکه: مدينه او خيبر کې يهودو او په نجران کې نصرانيانو ژوند کاوه. د دغو سيمو خلکو د بتانو، لمر، سپوږمۍ او د ستورو عبادت کاوه او له هغوی څخه به يې مرسته غوښتله.

په هغوی کې ناوړه اعمال، لکه: غلاوې، د نجونو ژوندۍ خښول، وژل، شراب څښل، جادو او کوډې دود وې.

د پيغمبر (صلى الله عليه وسلم) له بعثت او د اسلام د سپيڅلي دين له نزول سره سم، د عربستان په ټاپووزمه کې ستر بدلونونه راغلل خلکو له کفر او شرک، څخه لاس واخيست، اسلام ته يې مخه کړه، د جهالت او ناپوهۍ د مهال عادتونه يې پرېښودل او د هغه پرځای يې د منل شويو عقايدو او ارشاداتو ته چې اسلام پرې امر کړی دی، مخه کړه، د بتانو د عبادت پرځاي يې د لوي خدای (جَلَّ جَلاَلُه) وحدانيت ومانه او د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) پر نبوت يې ايمان راوړ. اسلامي احکام، لکه: لمونځ، روژه، زکات او حج يې ومنل.

نېک اخلاق، لکه: امانت ساتنه، رښتيا ويل، عدالت، د انسان د حقونو رعايت، د مور او پلار، ګاونډيو، د ښځو او ماشومانو حقونه او ... يې په خپله

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولنه کې دود کړل.

مسلمانانو یوه داسې متمدنه ټولنه جوړه کړه چې په هغې کې پر ښو کارونو امر کېده او ټولو مسلمانانو له هر ډول قومي، نسبي او نژادي توپیر څخه پرته مساوي حقونه لرل.

نو موږ ټول مسلمانانو ته پکاردي چې باید د اسلام د سپیڅلي دین ټول اوامر او لارښوونې په خپله ټولنه کې عملي کړو چې یوه سوکاله او نېکمرغه ټولنه ولرو.

فعالیت

د هغو بدلونونو په اړه چې د اسلام سپیڅلي دین په عربي ټاپو وزمه کې رامنځته کړل په ډلو کې خبرې اترې وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- تر اسلام وړاندې د مشرکان د ناوړو عادتونو نومونه واخلئ.

۲- تر اسلام وړاندې په جزیرةالعرب کې کوم دینونه وو؟ نومونه یې واخلئ.

۳- کوم اخلاق چې اسلام رامنځته کړل نومونه یې واخلئ.

کورنۍ دنده

د نېکو اخلاقو په اړه په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څپرکي موخې:

- د راشدو خلفاوو له پېر (دورې) سره پېژندګلوي پيدا کړي.
- د اسلام په لاره کې د راشدوخلفاوو په مهمو کارونو او خدمتونو پوه شي.
- د راشدو خلفاوو د شخصيت لوړوالی فهرست کړای شي.
- د راشدو خلفاوو د پېر په اړه تشريحات وړاندې کړای شي.
- د اسلام په لاره کې د کارونو، خدمتونو، حکومتي تشکيلاتو، د عدالت او له مبارزو څخه پند تــرلاسه او د تقوا، عدالت او اسلامي روحيه په کې پياوړې شي.

شپږ څلويښتم لوست

د حضرت ابوبکر صديق رضي الله عنه خلافت (له ۱۱- ۱۳ هجري پورې)

پوښتنه: ستاسو په نظر، د اسلام لومړنی خليفه څوک و؟

د حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) له رحلت څخه وروسته مهاجرين او انصار د سقيفه بني ساعده په نوم په يوه ځای کې سره راټول شول چې د مسلمانانو د چارو د ښه تنظيم لپاره، يو ښه شخص د خليفه په توګه وټاکي. ديو لړ خبرو اترو او مشورو وروسته د هجري قمري په يوولسم کال د ربيع الاول په مياشت کې حضرت ابوبکر صديق رضي الله عنه د خليفه په توګه وټاکل شو، ټولو انصارو او مهاجرو د زړه له کومې له هغه سره بيعت وکړ.

حضرت ابوبکر صديق رضي الله عنه په سړيو کې لومړنې کس دی چې د اسلام په دين مشرف شو او په هجرت کې د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د لارې ملګری و.

د اسلام په لاره کې د حضرت ابوبکر صديق رضي الله عنه ځيني مهم کارونه دا دي:

- هغو کسانو چې د زکات له ورکړې څخه سر غړولو، هغوی يې په لوړ او عالي تدبير سره د اسلام دين ته متوجه کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قرآن شریف هغه مبارک آیتونه او سورتونه یې په یوه مصحف کې راټول کړل چې په بېلابېلو پاڼو کې لیکل شوي وو.

د حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه د خلافت په مهال د اسلام د خپریدو لارې د حجاز ټولو شمالي سیمو ته خلاصې شوې چې د شام په نامه یادیدې او له سوریې، لبنان، اردن او نني فلسطین څخه عبارت دي.همدارنګه، د بین النهرین (عراق) سیمو ته هم اسلام خپور شو.

حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه په دیارلسم هجري قمري کال کې له دوو کلونو او دریو میاشتو خلافت څخه وروسته د (۶۳)کلنۍ په عمر وفات شو او په نبوي روضه کې خاورو ته وسپارل شو.

فعالیت

د حضرت ابوبکرصدیق رضی الله عنه د خلافت په اړه په ډلو کې بحث وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه څرنګه خلافت ته ورسیده؟

۲- د حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه د خلافت په دوره کې کوم کارونه وشول؟

۳- لاندې سم عبارت د (ص) په توري او ناسم عبارت د (غ) په توري سره په نښه کړئ.

-حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه په ۲۱ هجري قمري کال کې خلافت ته ورسید. (　　　)

- حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه د ۶۳ کلنۍ په عمر وفات شو. (　　　).

کورنۍ دنده

د حضرت ابوبکرصدیق رضی الله عنه د کارونو په اړه خو کرښې په خپلوکتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حضرت عمرفاروق رضي الله عنه خلافت
(له ۱۳-۲۴ هجري پورې)

پوښتنه

ستاسو په نظر، د اسلام دویم خلیفه څوک و؟

حضرت عمر رضي الله عنه په څرګند ډول د بعثت په شپږم کال د اسلام په دین مشرف شو چې د هغه دې کار مشرکان سخت په وېره کې واچول.

له دې څخه وروسته حضرت عمر فاروق رضي الله عنه تل د اسلام په خپرولو او ساتلو کې د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) په څنګ کې ولاړ و او د اسلام په لاره کې یې ډېرې سربښندنې وکړې.

کله چې حضرت ابوبکرصدیق رضي الله عنه ناروغ شو، نو د خپل ځای ناستي په هکله یې له اصحابو کرامو سره مشوره وکړه، په پایله کې ټولو اصحابو کرامو دغې سپېڅلي او درنې دندې ته حضرت عمر رضي الله عنه وټاکه. کله چې حضرت ابوبکر صدیق رضي الله عنه په دې هکله د خلکو موافقه او رضایت تر لاسه کړ، یو فرمان یې ولیکه، ترڅو هغه فرمان د ده له مړینې وروسته د مسلمانانو په وړاندې ولوستل شي. په دې توګه حضرت عمر رضي الله عنه د حضرت ابوبکر صدیق رضي الله عنه له مړینې وروسته د هجرت په دیارلسم کال د خلافت مهمه دنده په غاړه واخیسته.

هغه مهم کارونه چې د ده په دوره کې شوي دا دي:

- د اسلامي خلافت لمن مصر، شام، ایران، عراق او د افغانستان لویدیځو او سویل لویدیځو پولو ته پراخه شوه.

- د خلافت تر واک لاندې سیمو د اداره کولو لپاره منظم دفترونه منځته راغلل او د لومړي ځل لپاره د بیت المال (خزانې) نظام او مالیاتي اداره جوړه شوه.

- د چارو د تر سره کولو لپاره پاک او پرهیزګاره کسان مقرر شول.

- د خلکو دژوندانه د ښه کیدو لپاره لارې، پلونه، مدرسې، جوماتونه، کاروان سرایونه او نوي ښارونه جوړ شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د حضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) د هجرت نېټه د مسلمانانو د تاریخ مبدا وټاکل شوه.

- هرچا کولای شو چې په آسانۍ له هغه سره ووینې. د شپې له خوا به یې گزمه کوله، تر څو د خلکو له احوال څخه خبر شي. حضرت عمر رضي الله عنه په ۲۴ هجرې کال د ذی الحجې د میاشتې په ۲۷مه نېټه په داسې حال کې چې په نبوي جومات کې د سهار په لمانځه ولاړو، ناڅاپې د یوه مجوسي (آتش پرست) مر یې له خوا چې (ابولولو) نومیده، په زهرو لړلې تورې باندې ټپي او بې هوښه شو. کله چې په هوښ راغی، شپږ کسه یې وټاکل چې د ده له شهادت څخه وروسته یو له دوی څخه خلیفه وټاکي.

حضرت عمر رضي الله عنه د لسو کلونو او پنځو میاشتو له خلافت څخه وروسته د هجرت په (۲۴)کال د (۶۳) کلنۍ په عمر، په شهادت ورسید او د حضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) تر څنگ خاورو ته وسپارل شو. د حضرت عمر فاروق رضي الله عنه عدالت او ښه حکومت کول د بشر په تاریخ کې یو مثال او نمونه ده.

فعالیت

د حضرت عمر رضي الله عنه د شخصیت په اړه په ډلو کې بحث وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- حضرت عمرفاروق رضي الله عنه څرنگه او په کوم کال خلیفه شو؟

۲- حضرت عمرفاروق رضي الله عنه له خپل ځانه وروسته د خلیفه د ټاکلو په موخه څه تدبیر ونیو.

۳- حضرت عمرفاروق رضي الله عنه څرنگه شخصیت و؟

کورنۍ دنده

د حضرت عمرفاروق رضي الله عنه په اړه څو کرښې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته څلوېښتم لوست

د حضرت عثمان رضي الله عنه خلافت
(له ۲۴ - ۳۶ هجري پورې)

پوښتنه

څه فکر کوئ، د دریم خلیفه په مهال کوم کارونه شول؟

د حضرت عمر رضي الله عنه له شهادت څخه وروسته هماغه شپږ کسه: عثمان رضي الله عنه، حضرت علي رضي الله عنه، طلحه رضي الله عنه، زبیر رضي الله عنه، عبدالرحمن بن عوف رضي الله عنه او سعد بن وقاص رضي الله عنه راټول شول. او له درې ورځو مشورو یې حضرت عثمان رضي الله عنه د خلیفه په توګه وټاکه.

د حضرت عثمان رضي الله عنه په مهال لاندې مهم کارونه وشول:

ـ هغه شورشونه یې له منځه یوړل چې د اسلامي خلافت په شاوخوا کې رامنځته شوي وو.

ـ قرآن کریم چې د ابوبکر صدیق رضي الله عنه د خلافت په مهال راټول شوی و، د حضرت عثمان رضي الله عنه د خلافت په مهال د مصاحفو په ډول ترتیب او اسلامي فتح شویو ځایونوته ولیږل شو.

ـ سمندري ځواک جوړ شو.

ـ دوه ډوله فتحې د مسلمانانو په برخه شوې:

ـ اسلام خپور او سرحدونه یې پراخ شول.

د کوچنۍ آسیا ځینې سیمې (اوسنۍ ترکیه)، د شمالي افریقا ځینې برخې او همدارنګه د قبرس جزیره چې د رومیانو په لاس کې وه، فتح شوې او د افغانستان ډېرې سیمې هم په دې مهال د اسلام په سپیڅلي دین مشرفې شوې.

حضرت عثمان رضي الله عنه په سخاوت ډېر مشهور و او خپله ټوله شتمني یې د اسلام د خپریدو په لارکې ولګوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حضرت عثمان رضي الله عنه د خلافت په وروستيو کلونو کې ځينو کسانو د دوی له حلم څخه ناوړه ګټه پورته کړه او اختلافاتو ته يې لمن ووهله، تر دې چې مخالفانو د دريم خليفه په کور يرغل وکړ او هغه يې په داسې حال کې په شهادت ورساوه چې سهار د قرآن شريف په تلاوت بوخت و.

د حضرت عثمان رضي الله عنه خلافت له دولسو کلونو وروسته په ۳۲ هجري کال پای ته ورسيد.

فعاليت

د حضرت عثمان رضي الله عنه د شخصيت په اړه په ډلو کې خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- د حضرت عثمان رضي الله عنه د خلافت موده څو کاله وه؟

۲- د دريم خليفه په مهال د افريقا کومې برخې فتحې شوې؟

۳- حضرت عثمان رضي الله عنه څنګه خلافت ته ورسيد؟

کورنۍ دنده

د حضرت عثمان رضي الله عنه د خلافت په اړه څو کرښې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حضرت علی رضي الله عنه خلافت (۳۶-۴۰ هجري)

پوښتنه

څه فکر کوئ، د اسلام څلورم خلیفه څوک و؟

حضرت علي کرم الله وجه رضي الله عنه د ابوطالب زوی او د پیغمبر (صلي الله علیه وسلم) د تره زوی او زوم و؛ لقب یې اسدالله او حیدر و.

هغه له هجرت څخه ۲۱ کاله وړاندې په مکه معظمه کې زیږیدلی؛ او لس کلن و چې د اسلام په سپیڅلي دین مشرف شو.

حضرت علي رضي الله عنه د اسلام په لاره کې له هیڅ ډول سربښندنې څخه ډډه نه ده کړې. د رسول الله (صلي الله علیه وسلم) د هجرت په شپه د هغه په بستر کې بیده شو، ترڅو هغه کفار چې د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) کور یې کلابند کړی و غافل او ډاډمن شي چې محمد (صلی الله علیه وسلم) په خپله بستره کې ویده دی.

د حضرت عثمان رضي الله عنه له شهادت څخه وروسته، په دوېمه ورځ مهاجرو او انصارو له حضرت علي (کرم الله وجهه) سره بیعت وکړ او هغه یې د امیرالمؤمنین په توګه وټاکه. حضرت علي رضي الله عنه کوفه چې په عراق کې ده، د اسلامي خلافت مرکز وټاکه او د نورو خلیفه ګانو په څېر یې د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) ساده ژوند غوره کړ.

د حضرت علي رضي الله عنه د خلافت په مهال ټولو اسلامي هېوادنو پرته له شام (سوریې) د هغه پیروي کوله. هغه مهال حضرت معاویه رضي الله عنه د ابوسفیان زوي د شام حاکم و.

د حضرت علي رضي الله عنه د خلافت په مهال معاویه رضي الله عنه او د هغه پلویانو ټینګار کاوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترڅو د حضرت عثمان رضي الله عنه قاتلان قصاص شي، خو حضرت علي رضي الله عنه به ویل: کله چې وضع آرامه شي، د حضرت عثمان رضي الله عنه قاتلان به قصاص شي، له دې کبله د جمل او صفین جګړه د حضرت علي رضي الله عنه او معاویه رضي الله عنه ترمنځ پېښه شوه چې جګړه د حضرت علي رضي الله عنه په ګټه تمامه شوه.

حضرت علي رضي الله عنه له پنځه کاله خلافت څخه وروسته په څلوېښتم هجري کال د روژې مبارکې میاشتې په نولسمه د عبدالرحمن ابن ملجم لخوا په زهرجنه توره په داسې حال کې چې د سهار په لمانځه ولاړ و، په سر ټپي شو چې دوې ورځې وروسته په شهادت ورسید.

حضرت علي رضي الله عنه د پوهې، تقوا، پرهیزګارۍ، مېراني او نیکو اخلاقو خاوندو. د خپل خلافت په مهال یې وکړای شول چې د ظلم په وړاندې په مېړانه مبارزه وکړي او عدالت او انصاف تأمین کړي.

فعالیت

د حضرت علي رضي الله عنه د صفاتو په اړه په ډلو کې خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- حضرت علي رضي الله عنه څرنګه خلافت ته ورسېد؟

۲- د حضرت علي رضي الله عنه په مهال کومې جګړې وشوې؟

۳- حضرت علي رضي الله عنه چا او څرنګه په شهادت ورساوه؟

کورنۍ دنده

د حضرت علي رضي الله عنه د خلافت په اړه څوکرښې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د راشدو خلفاوو پېرته یوه لنډه کتنه

پوښتنه: ستاسو په فکر، د راشدو خلفاوو دورې کومې ځانګړتیاوې درلودې؟

د راشدو خلفاوو پېر د هجرت په یوولسم کال د ابوبکرصدیق ﷺ د خلافت په موده کې پیل شو او په څلوېښتم هجري کال د امیرالمؤمنین حضرت علي ﷺ په شهادت باندې پای ته ورسیده.

د رسالت له وخته وروسته د راشدو خلیفه ګانو دوره د اسلام په تاریخ کې له ویاړه ډکه او روښانه دوره ده. راشدو خلیفه ګانو په ټولې چارې د الهي حکمونو او د پیامبر ﷺ د سنتو په رڼا کې پرمخ بیولې، هغوي به د اسلام د ګران پیغمبر ﷺ په څېر له خلکو سره ښه چلند کاوه او د هغوی په لارښوونو به یې عمل کاوه د خلفای راشدینو حکومت له خلکو څخه جوړ او د خلکو په خدمت کې و.

د راشدو خلفاوو په وخت کې به، حکومت: عدالت، انصاف، برابري او وروري تبلیغ او عملي کوله.

راشدو خلفاوو به د خدای (جَلَّ جَلاَلُه) او د خلکو پر وړاندې مسؤول او ځواب ورکوونکي ګڼل او ژوند یې ډېر ساده وو.

هرچا به په هر وخت کې کولای شول چې له هغوی سره وګوري او خپلې ستونزې ورته ورسوي، د خلکو په هوساینه او یووالي کې یې زیار او کوښښونه کول، کارونه به یې د کار اهل ته سپارل او له دولتي کارمندانوڅخه به یې په کلکه څارنه کوله.

د راشدو خلفاوو په مهال په دولتي نظام کې د قضا، مالیي، پستې، محاسبې، ښوونې او روزنې او د پوځي نظام اداره منځ ته راغله او پرمختګ یې وکړ او د اسلامي تمدن ډېر نور بنسټونه هم د راشدو خلفاوو په وخت کې رامنځته شول.

د نبوي رسالت څخه وروسته د راشدو خلفاوو دوره د اسلام د دین د تطبیقولو او د راشد اسلامی حکومت روښانه بېلګه ده.

فعالیت

د راشدینو خلیفه ګانو د اخلاقو او کړنو په اړه په ډلو کې سره خبرې وکړئ.

ځواب ورکړئ

۱- راشدو خلفاوو خپلې حکومتي چارې څنګه پرمخ بیولې؟

۲- د راشدو خلفاوو د ژوند ډول څه رنګه و؟

۳- د راشدو خلفاوو په دوره کې کوم نظامونه منځته راغلل؟ او په څه ډول یې وچلول؟

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library